

Б Р А Н И Ч**ОРГАН АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У БЕОГРАДУ**

Уредник **Б р а н и ч а** је претседник Адвокатске Коморе у Београду
Владимир Св. Симић

Власник и издавач **Б р а н и ч а** је Адвокатска Комора у Београду
коју представља претседник Владимир Св. Симић

У име Одбора главни уредници:

Др. Видан О. Благојевић и Др. Радоје Ј. Вукчевић, адвокати

САДРЖАЈ:**ЧЛАНЦИ**

Права и дужности преузима- теља канцеларије умрлог ад- воката од Владимира Симића, адвоката — Београд	43	О сметањуседа грађењем од Андреје С. Триковића, адв. приправника	67
О судбини заложене туђе ства- ри по нашем грађ. зак. од Др. Јакова Челебовића, ад- воката — Београд	47	СУДСКА ПРАКСА	
Има ли места примени прописа §§ 324 и 325 крив. зак. и на дело утаје из § 319 к. зак. од Миодрaга Михаиловића, су- дије Окружног суда — Парот	53	Из праксе Апелационог суда у Новом Саду. — Две одлуке из кривично-правне области од Бранка Јевремовића, судије Апелационог суда у Новом Саду	71
Чему служи уписник пленида- ба од Љуб. Н. Милојковића, судије — Паланка Смедеревска	56	И ако није био пуномоћник, ад- вокат одговара за нехат у сми- слу § 803. грађ. зак. од Тих. М. Ивановића, секр. Касационог суда у Београду	73
Да ли лажан исказ под заклет- вом у дисциплинској истра- зи сачињава кривоклетство по нашем кривичном зако- нодавству од Др. Бор. Д. Пе- шровића правног референта — Београд	59	Ознака „без протеста“ коју стави трасант-издавалац, после издања менице и ако пре рока за про- тест, не обавезује индосанте ако се са овим нису сагласили од Радмиле Ј. Маринковић, сек- ретара Касационог суда у Бео- граду	74
Притвор и истражни затвор према војним лицима од стране грађанских власти од Милушица Б. Мићовића, суд- ског касетана II кл.	60	Примени прописа § 357. гр. парн. пост. има места и у случају не- надлежности суда, која се спо- разумом странака по § 101. гр. парн. п. не може отклонити од Јована Д. Смљанића, секретара Касац. суда у Београду	78

Уредништво **Б р а н и ч а** налази се у Дечанској 13/II. Рукписи се не враћају.
Прештампавање градива из часописа допуштено само са тачним означењем извора.

Б р а н и ч доноси: расправе и чланке којима је смер заштита интереса
адвокатског реда и ширење професионалне свести, службена саопштења
Адвокатских комора којима служи као званични орган, и расправе и чланке
из свих области права и прати развој правног живота у земљи и иностранству.

Б р а н и ч излази крајем сваког месеца. — Годишња претплата за **Б р а н и ч**
износи 120.— дин. За адвокате изван територије Београдске адвокатске
коморе, адвокатске приправнике, судије и судијске приправнике годишња
претплата износи 60.— дин. Поједини број 10.— дин.

www.uns.edu.rs

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Постојање писменог уговора о адвокатској награди може се доказивати свим доказним средствима предвиђеним у закону о судском поступку у грађанским парницама од *Јована Д. Смљанића*, секретара Касац. суда у Београду 79

У случају да парничар има више пуномоћника, рок за изјаву правног лека има се рачунати од дана прве доставе једном пуномоћнику, а не од дана друге доставе осталим пуномоћницима, од *Јована Д. Смљанића*, секрет. Касац. суда у Београду 81

Нема места отказу стана учињеном од стране приватног чиновника због премештаја из Београда, ако овај услов није предвиђен у уговору о закупу од *Драг. Д. Герасимовића*, судије Среског суда за град Београд 82

После одређивања усмене расправе може ли суд по званичној дужности узети у оцену пи-

тање месне надлежности од *Драг. Д. Герасимовића*, судије Среског суда за град Београд 84

Ако је рок за отказ маћи од 14 дана, а суд закључком одреди рок од 8 дана за подношење приговора, приговори поднесени у овом року имају се сматрати као неблаговремени од *Драг. Д. Герасимовића*, судије Среског суда за град Београд 84

ПРИКАЗИ

Милорад Аншоновић, адвокат:
Ueber die Rechtsnot und ihre Bekämpfung од Др. *Hansa Frieda* 85

Добривоје Д. Бранковић: Збирка образаца за судске поднеске и судска решења по Закону о извршењу и обезбеђењу од *Др. Франа Брнчића* 87

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА 87

ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА 89

НОВЕ КЊИГЕ 90

Владимир Симић, адвокат — Београд.

Права и дужности преузиматеља канцеларије умрлог адвоката

После смрти адвоката, као и после смрти сваког физичког лица, са његовом имовином поступиће се онако како је то предвиђено у постојећим законима. У томе погледу не постоји никаква нарочита правна ситуација која би мењала положај оних лица, која су овлашћена постављати правне захтеве у односу на такву имовину. Нас овде интересује она имовина умрлог адвоката која се састоји у вредности његове адвокатске канцеларије и која проистиче било из већ обављеног адвокатског пословања пре његове смрти, било из онога пословања које ће се у тој канцеларији, према одредбама закона о адвокатима, наставити и после његове смрти. У погледу на ту имовину која се остварује тек после смрти адвоката стварају се извесне правне ситуације и настају извесни правни односи, који нису индентични са онима који су настали у односу на његову постојећу покретну и непокретну имовину која се затекла на дан његове смрти. Поред тога нас нарочито интересује правни положај удовице умрлог адвоката у односу на ову имовину у вези са њеним правом удовичког уживања и обавезом њенога мужа да је издржава, наравно док је био у животу.

Умрлом адвокату надлежна Адвокатска комора поставља преузиматеља канцеларије. Ова установа регулисана је законом о адвокатима. Преузиматељ канцеларије има двојаку дужност: да обезбеди правне интересе клијената такве канцеларије и да изврши ликвидацију њених послова.

Постављењем преузиматеља канцеларије умрлог адвоката настају и стварају се вишеструки односи, који имају правне важности и у погледу имовине која ће из његовог пословања настати и у погледу вршења ове дужности која је настала постављењем. Пре свега однос његов према клијентима такве преузете канцеларије, затим однос према наследницима умрлог адвоката, као и према оним лицима према којима је умрли адвокат имао обавезу издржавања за живота. Најзад створен је и однос између таквог преузиматеља као адвоката коме је поверена једна дужност из закона о адвокатима и Адвокатске коморе која је то постављење учинила.

Сама канцеларија умрлог адвоката као имовинска вредност појављује се у два вида. Ту прво постоје оне вредности које су

као такве настале радом и пословањем умрлог адвоката, а затим оне вредности које ће настати као резултат рада и пословања са-мога преузиматеља. Зато се пре свега морају установити оне вредности које су резултовале из рада и пословања умрлог адвоката. То је могућно установити према актима и по критеријуму минималне тарифе о наградама адвоката. Ако је пак у појединим предметима била уговорена награда, без обзира на тарифу, може се у таквом случају изнаћи део награде остварен радом умрлог адвоката. Ако никојим другим начином то не би било могућно, онда се може приступити оцени вештака. Главно је да би се у томе погледу морало установити тачно стање ствари, јер од тога зависи правилно регулисање оних односа који су створени постављењем преузиматеља канцеларије.

Када је утврђено стање ствари у погледу вредности које су као такве постојале на дан смрти адвоката, онда се лако може расправити однос између саме канцеларије као имовинске вредности и његових наследника. Тај однос је расправљен у самом закону. Наследити се може само оно што је као имовина постојало на дан декујусове смрти, па и наследници могу постављати своје правне захтеве само у погледу такве имовине. Вредности те раније стечене имовине која се буде наплатила у току ликвидације канцеларије коју врши преузиматељ, имају се полагати код надлежног суда као капитал оставинске масе. Природно је да те вредности нису чисте и без икаквих терета. На њима лежи терет исплате једнога дела нужне режије ради њихове наплате, а исто тако и терет награде преузиматељу који их је својим радом наплатио. Износи нужне режије и награде преузиматеља јесу фактичко питање. Наше је мишљење да се оно има расправити пред судом надлежним за расправу оставинске масе, пошто судски поступак и вишестепено судовање пружа довољно гаранције да ће се то питање правилно и правично расправити.

Тешкоће настају у погледу оне имовине која тек настаје у ликвидацији канцеларије коју врши преузиматељ. То питање ни где у закону није расправљено. Може се приговорити да та ствар није ни требала да се одвојено законом регулисава, јер све оно што преузиматељ оствари својим радом има њему и да припадне. Преузиматељ је адвокат и као такав послује, па самим тим и све оно што својим пословањем оствари, без обзира што су то туђи послови, има да обрачуна за свој рачун. Ми се са таквим гледиштем не би могли сложити.

Као занимање адвокатура је служба јавнога поретка, а као пословање она је ограничена на оне правне радње за које је адвокат овлашћен од стране физичких или правних лица у чије име и за чији рачун има да их врши. Адвокат је обавезан да заступа у правним пословима и она лица којима је за заступника одређен било од стране суда, било на тражење суда од стране Адвокатске коморе. То су она лица којима је по закону признато сиромашко право, или која по закону морају имати браниоца по кривичним стварима, а сама га нису одредила. Без обзира да ли ће за пословање у овим случајевима моћи да се на плати за свој рад, адвокат је обавезан да таква заступања обави.

Ова обавеза проистиче из својства адвокатске службе као занимања јавнога поретка. Оправдање за ово пословање без накнаде састоји се у томе, што је по позитивном законодавству адвокатури признато право искључивог заступања у правним стварима, које је у великом делу правних послова чак и обавезно за странке. Баш у циљу задовољења правила обавезности заступања преко адвоката, нормирана је у закону и обавезност заступања сиромашне странке путем одређеног адвоката и његова дужност да обави ову службу, јер је она, бар теоријски узев, компензирана његовим правом да обавезно заступа странке у правним пословима.

Смрћу адвоката прекида се пре свега једна служба јавнога поретка, а прекидају се исто тако и односи заступања засновани било по вољним овлашћењима његових клијената, било по наименовању од стране суда односно Адвокатске коморе. То је разлог да је у закону предвиђена установа преузимањства. С једне стране да се обезбеде интереси трећих лица, а с друге стране да се обезбеди правилна ликвидација једне јавне службе. Кад би били у питању само интереси трећих лица т. ј. клијената умрлог адвоката који су му издали овлашћење за заступање, онда установа преузимањства не би ни била потребна. За обезбеђење њихових правних интереса довољно би било одредити један рок до кога имају овластити другог заступника, а за које време би се обуставио ток строгих рокова у којима би они у својим правима могли бити преклудирани. Овакав поступак одговарао би у много већој мери законском уговорном систему. И уговор о пуномоћству, као и сваки други уговор, закључују физичка и правна лица по своје избору и по својој вољи. Међутим по установи преузимањства ту њихову вољу замењује јавна власт, а уговор о пуномоћству замењује један акт о постављењу у чијем доношењу они нису имали никаквог удела. Ни удаљеност клијената, ни пропуштање у сазнању о наступелој смрти њиховог заступника не би били озбиљни разлози за установу преузимањства и за ово закорачавање јавне власти у приватни домен грађана, јер рок за одређивање новог заступника може тећи од дана утврђеног обавештења које би имали обавити судови, а они су о смрти свакога адвоката благовремено обавештени.

Поред тога, начин на који преузимањств канцеларије долази у положај да обавља послове умрлог адвоката није обичан начин на који адвокат долази до пословања у вршењу своје службе. Ово је веома важна околност за наша даља излагања и наше закључке. Поставља се питање: да ли је то једна привилегија, или је једна професионална дужност? Ако је привилегија, или фаворизовање, онда би то значило да Адвокатска комора која врши таква постављења може да врши и таква фаворизовања, што би за аутономију адвокатског staleжа могло да има незгодних последица и могло да ствара оправдана незадовољства. Ако је пак професионална дужност, што и јесте, онда се никако не може стати на гледиште да преузимањств има права да све послове умрлог адвоката од дана његове смрти па до коначне ликвидације обави за свој рачун. Чим се ради о постављењу које врши аутономна уста-

нова једнога сталежа, онда се самим тим ангажује и одговорност те установе за правилну ликвидацију посла по томе постављењу, а исто тако и право те установе да врши контролу над тим пословањем. С друге стране самим тим што члан једнога сталежа обавља у кругу своје професионалне дужности једно пословање по постављењу обављеном у кругу надлежности своје сталешке установе, створена је и обавеза таквога члана да о своме раду положи рачун, а о обављеној ликвидацији поднесе извештај. Ово из простог разлога што је циљ преузимањства ликвидација послова једне канцеларије, а не њено продужење и што се таква ликвидација има да констатује, а ову констатацију има да обави оно исто тело које је и одредило органа за њено извршење. То је једини начин да се правилно и по закону обави једна служба и да општи интереси угледа и достојанства адвокатског реда остану очувани.

Пошто су на овај начин обезбеђени интереси трећих лица и правилна ликвидација једног пословања јавнога поретка, поставља се најзад питање: у чијем се интересу све то обавља? Наследници умрлог адвоката по основу наслеђа могу постављати своје правне захтеве само у погледу имовине која је као таква постојала на дан декујусове смрти, али лица која је умрли адвокат издржавао, односно имао обавезу да издржава, могу, по нашем мишљењу, по томе основу захтевати да им се исплати један део остварених вредности у току ликвидације канцеларије. Ту пре свега долази удова умрлог адвоката. Природа самог пословања адвоката, нарочита врста вредности коју претставља једна адвокатска канцеларија, налаже овакав закључак. Такав закључак је и природан и логичан и правичан. С једне стране успех адвокатског пословања не претставља само фактички обављени рад, већ начин на који је једна правна ствар постављена. И када такав успех наступи после смрти једнога адвоката, зар се може и за моменат уважити да резултат таквога успеха основано може ићи у корист једнога лица, које са самом адвокатском канцеларијом пре смрти његове није имало никакве везе.. Зар цео напор умрлог адвоката није био управљен на то, да издржава себе и своју породицу и у томе погледу изврши своје законске обавезе? И како је у питању ликвидација оних послова које је примио, започео и радио умрли адвокат, који су поред тога њему били поверени због његовог личног поверења које је уживао и његове вредности коју је имао, то и остварене вредности из тога његовог пословања имају пре свега да иду онима због којих је он и чинио цео напор у своме пословању за живота. С друге стране, није могућно тачно издвојити оне вредности које је остварио својим радом умрли адвокат и све грешке које би у томе наступиле поправиће се на тај начин, што ће и успех ликвидације његове канцеларије делом отићи онима, којима припадају законска права у погледу његове имовине.

Ми смо рекли „један део“ онога што приликом ликвидације канцеларије буде остварено има ићи лицима која је умрли адвокат издржавао, а ако ових нема наравно онима којима припадају законска права у односу на његову имовину. Ово с тога што та

имовина не може да буде чиста. На њој пре свега леже терет
 нужне режије и терет награде преузимаатељу канцеларије који обавља
 ликвидацију.

У погледу награде преузимаатеља канцеларије по нашем мишљењу једино је оправдано гледиште, да њему има припасти награда за саму ликвидацију канцеларије као један посао, а не награда за поједине правне радње које је по појединим предметима предузимао у циљу окончавања сваког предмета појединачно. Њему је поверен посао ликвидације коју обавља у кругу своје професионалне дужности, па за тај посао има бити и награђен. Критеријум за одмерење ове награде има бити сума постигнута ликвидацијом, а не појединачне радње по појединим предметима, јер би то у потпуности исцрпело суму добијену ликвидацијом и ствар би се свела на то, да он њу врши за свој рачун. Када се преузимаатељство схвати као обављање једног повереног посла, посла ликвидације, а оно то по закону и јесте, онда је лако расправити односе створене између преузимаатеља и овлашћених лица и односе створене његовим постављењем између тела које га је поставило и њега.

* * *

У низу мера које се имају предузимати за обезбеђење и осигурање породица умрлих адвоката и ова мера претставља, по нашем мишљењу, једну значајну ствар. Мада питања која смо у овом чланку покрећули нису стриктно предвиђена и решена у закону о адвокатима и пословницима Адвокатске коморе, то не спречава да се у томе погледу установи једна пракса. Ово у толико пре ако би она у свему одговарала намерама законодавца, суштини адвокатске професије, општим интересима адвокатског реда и интересима адвокатских породица.

Д-р Јаков Челебоновић, адвокат — Београд.

О судбини заложене туђе ствари по нашем грађ. зак.

У Браничу за новембар 1937. изнео сам у својој расправи „О границама судског тумачења у вези са применом § 314. гр. з.“, да су судови дужни да примене пропис овог §-а 314., како исти гласи, јер је јасан и императиван.

У Браничу за децембар 1937. изволео је г. професор др. Аранђеловић изнети своје противно гледиште, по коме би се без обзира на садржину § 314. гр. з. требало на залогу применити исти пропис као и код куповине туђе ствари нарочито с погледом на § 8. гр. з., на здрав разум и природну правичу.

1. *Правни основ при прибављању својине.* — Наш је законодавац у § 211. гр. з. признао право својине као апсолутно у границама закона, па је у §§ 218. и 219. истог зак. овластио сопстве-

ника да захтева повраћај своје ствари од свакога, код кога је буде нашао. Тек на захтев Министарства правде по иницијативи Врховног суда законодавним решењем Државног савета и Кнежевим указом од 24. јула 1849. бр. 739. измењени су ови параграфи у том смислу, да савестан купац туђе покретне ствари на јавној продаји, или од занатлије таквих производа, или од трговца такве робе, или уопште од трговца са протоколисаном фирмом, или од лица коме је прави сопственик ствар био ма под каквим видом поверио, — прибавља право својине и не мора ствар вратити појављеном ранијем сопственику.

Овим законодавним тумачењем и прописом § 221. гр. з. законодавац је савесном купцу туђе покретне ствари под овде изложеним условима признао пуноважан основ за прибављање својине по следећим правним основима. Код куповине на јавној продаји по основу принудног законог пуномоћства, а код осталих случајева по основу напуштања својине или овлашћења за продају додељеног конклюдентним радњама сопственика. Јер код сопствениковог поверавања ствари лицу, које је неовлашћено исту продало, претпоставља се, да је сопственик поред напуштања државине испуштањем ствари из руку и нетражењем исте благовремено натраг прећутно напустио својину или да је прећутно овластио држаоца на продају. Ова претпоставка још у јачем степену важи и за занатлије и трговце са протоколисаном фирмом. Ово је правни основ, по коме право својине старог сопственика престаје да лебди над напуштеном или над поменутим непотпуним овлашћењем отуђеном ствари, и тиме се гаси право својине ранијег сопственика; а нови сопственик прибављањем државине и уговором савесно закљученим са неовлашћеним лицем и држаоцем ствари прибавља својину т. ј. поред модуса нови сопственик добија и титулус аквиренди. Јер иначе док стари сопственик не изгуби своје право својине не може нови сопственик прибавити целу својину на исту ствар.

Овај конбиновани правни основ за прелаз својине на савесног купца уступљене туђе ствари јесте само накалемљен, јер прелаз својине деривативним путем има да буде споразумом купца и правог сопственика; али је овај правни основ у случају поверовања ствари ма у ком виду, којим се гаси право својине сопственика у корист савесног прибављача, уступио место под притиском целосходности у интересу заштите промета под утицајем немачке школе „Hand muss Hand wahren oder, wo man seinen Glauben gelassen hat, da muss man ihn suchen“, па и пред октроисаним правним основом насупрот начела римског права о заштити својине у чл. 2279. франц. грађ. законика „en fait de meubles, la possession vaut titre“. (Види коментар Штубенрауха на стр. 459—462), којим је подигнуто право државине скоро до својине. Али за прелаз права својине путем преноса остаје углавном начело изложено у § 226. нашег гр. з.

2. *Правни основ при залагању туђе ствари.* — Док је својина пуно право слободног располагања са ствари у границама закона према свима и свакоме, дотле је право над залогом једно стално право над једном ствари, из које на случај неплаћања дуга

www.благовремено залогопримац може наплатити своје потраживање. Док је својина једно самостално опште право према сваком, за које је прибављање потребна савесност прибављача својине; дотле је право над залогом једно прибављено овлашћење да може залогопримац за себе остварити један од залагача добивени правни положај. С тога право над залогом није као код својине ново створено самостално опште право располагања, већ једно право везано и у зависности од залагача. Ово право није слично са својином. Док је код правилног прибављања својине главни услов савесност прибављача, јер је он самостални субјект над прибављеном ствари, дотле је код правилног прибављања залогне главни услов савесност и поштење залагача, јер право над залогом није самостално право прибављача, већ је у зависности од залагача и његових права према заложеној ствари. Код залагања савесност залагача остаје главни услов како у погледу својине тако у погледу самог залагања, јер се право својине правог сопственика услед залагања не гаси, било да исту залаже сам сопственик било неовлашћено треће лице. С тога се код залагања туђе ствари не могу употребити иста правна начела као код својине. Код прибављања својине главни је услов савесност прибављача, који ствар као своју држи јавно, самостално и трајно. Код прибављања залогне није важна савесност и поштење прибављача, јер он не држи ствар као своју ни јавно, ни самостално ни са намером трајности, већ је код овога главни циљ лихварство и обезбеђење потраживања као главног предмета уговора. Залогач као споредни део уговора о зајму мора остати у зависности од дужника као субјекта уговора о зајму односно дуга и као сопственика заложене ствари.

Јасно је, да се на случајеве залагања туђе ствари не могу и не треба применити прописи о продаји туђе ствари.

По римском праву, које смо у основу усвојили преко аустријског грађанског законика, залагање туђе ствари било је ништавно, јер нико није могао туђу ствар неовлашћено оптеретити залогом, већ само сопственик непосредно или преко пуномоћника¹⁾. Аустријски законодавац код залагања туђих ствари отступио је до римског права једино под утицајем дотле већ у Немачкој у интересу заштите промета усвојеног првенства залогопримца и француског начела о заштити државине код ручне залогне; али са извесним ограничењима у корист правог сопственика, да овај може на случај несавесности повериоца ништити залогну а на случај савесности повериоца узети своју ствар под теретом стварно постојећег дуга²⁾.

¹⁾ Pandekten von Heinrich Dernburg, prof. iz Berlina str. 484: „Nur der Eigenthümer kann Eigenthum übertragen. Dies ist fundamentalgrundsatz. Wem ein Nichteigenthümer tradirt, der wird nicht Eigenthümer. Er erlangt höchstens Ersitzungsbesitz, falls er in gutem Glauben ist.

²⁾ Commentar zum österreichischen allgem. bürgerlichen Gesetzbuch str. 459. — *Ausnahmsweise Eigenthumserwerbsfälle trotz Mangels des Eigenthums des Uebergebers.*

1. Vergleichung mit anderen Rechtssystem. Die im § 367 enthaltenen Ausnahmen von der Vindicationsregel des § 366 sind aus Rücksichten für die Sicherheit des Verkehrs, eingeführt. Unser Bürgerliches Gesetzbuch hat diesfalls, dem

Наш законодавац код залагања туђе ствари није се сложио са изворником аустр. грађ. закоником, већ је остао код начела римског права у интересу заштите права својине, па је у §§ 314. и 841. гр. з. нарочито потенцирао, да залагање туђе ствари не вреди ништа. Наш је законодавац у овим параграфима нарочито императивно наложио, да пријемник покретне ствари од трећег лица у залогу мора увек вратити залогу правом сопственику и своју тражбину наплатити једино од правог дужника. Законодавац је овако заповеднички ово прописао, како се не би нико усудио да друкчије поступи. На основу овоког текста § 314. гр. з. суд не може негирати закон, јер је закон у земљи највиша сила и мора бити изнад судијског осећања правде.

Али није наш закон у заступању својине усамљен. Има много других модерних закона, који заступају исто гледиште. Међу овима напомињем Швајцарски грађански законик од 10. децембра 1907. год., који је врло напредан, и који су друге државе узеле за углед. У погледу својине овај законик у чл. 933. и 934. штити савесног купца покретне ствари на случај куповине од трећег неовлашћеног лица, ако је сопственик био овоме ствар поверио. Али ипак овај сопственик, који без воље изгуби државину своје покретне ствари има у начелу права да затражи натраг од сваког прибавиоца у року од 5. година, с тиме да он не може употребити ово своје право према лицу, које је ову ствар купило на јавној продаји, или на јавном тргу или од трговца који тргује са дотичним стварима, већ он може своју ствар у овим случајевима добити једино уз накнаду цене, коју је дотични прибавилац био платио.

У погледу залоге овај законик у чл. 884. признаје прибавиоцу право залоге на ствар заложену од трећег неовлашћеног лица једино, *уколико недостаје трећима какво право из раније државине*. Дакле Швајцарски грађ. зак. поставио је други правни основ код прибављања својине туђе ствари, а други основ код залагања туђе ствари; па је код залоге усвојено у целости начело нашег § 314. гр. з.³⁾

ältern deutschen Rechte sich anschliessend, einen zweckmässigen Mittelweg eingeschlagen zwischen dem beinahe unbedingten Vindicationsrechte der Römer und dem in französischen Gesetzbuche (Art. 2279) zunächst ausgesprochen Grundsatz: en fait de meubles la possession vaut titre, vöndem es allerdings auch dort die wesentlichen Ausnahmen bei verlorenen und gestohlenen Sachen gibt. Aehnlich wie unser Recht das neue bürgerliche Gesetzbuch für das Deutsche Reich. Siehe Anmerkung.

³⁾ Schweizerisches Zivilgesetzbuch. —

чл. 933.

Wer eine bewegliche Sache in gutem Glauben zu Eigentum oder zu einem beschränkten dinglichen Recht übertragen erhält, ist in seinem Erwerbe auch dann zu schützen, wenn sie dem Veräusserer ohne jede Ermächtigung zur Übertragung anvertraut worden war.

чл. 934.

Der Besitzer, dem eine bewegliche Sache gestohlen wird oder verloren geht oder sonst wider seinen Willen abhanden kommt, kann sie während fünf Jahren jedem Empfänger abfordern.

Ist die Sache öffentlich versteigert (229. ff) oder auf dem Markt oder durch einen Kaufmann, der mit Waren der gleichen Art handelt, übertragen worden, so kann sie dem ersten und jedem spätern gutgläubigen Empfänger gegen Vergütung von ihm bezahlten Preises abgefordert werden.

Па кад је Швајцарска, у којој су грађани немачке народности у већини и у којој су трговина и банкарство врло јако развијени, у свом закону од 1907. године одбила немачку тезу у погледу заштите прибавиоца залогe на штету трећих и углавном усвојила начело нашег § 314. гр. зак., онда наше правосуђе има још мање разлога да своје осећање правде изриче под притиском целисходности и заштите промета у интересу поверилаца обезбеђених на туђим стварима а на вапај безазлених али прaviх сопственика.

3. — *Пропис § 314. гр. з. одговара основима здравога разума и природне правце.* Разлагању, као да се је приликом измене §§ 218. и 219. гр. зак. заборавило на измену § 314., нема места, јер се за законодавца не може рећи, да је заборавио на тако важан правни пропис изражен у § 314.; а да се је заиста заборавило, било је од 1849 године довољно времена за ову исправку, кад би законодавац био другог мишљења; само ствар, уколико се тиче законодавца, стоји обратно. Законодавац је у § 314. хтео и учинио намерно другу редакцију у духу римског права и заштите својине, па је овај пропис саставио баш у тако заповедном стилу и тако прецизно, како се не би нико и никада усудио да га друкчије тумачи. С тога, а кад је г. професор Живојин Перић тако изречно нагласио, да је код примене јасних прописа закона судија само један пуномоћник, који има да поступи по вољи државе изражене у закону, онда се несме путем судског тумачења применити закон противу јасно изражене воље законодавца, већ једино изменити законодавним путем. Али је велико питање, да ли ће законодавац пристати да једном усвојено правно начело о заштити својине измени у правцу гажења својине без воље сопственика. Само делање законодавца треба не само да задовољи хитну потребу своје земље, већ да створи што боље основе правди и да служи постигнућу савршенства на овом пољу.

Стоји у ствари разлог, да кад се може дати више може дати и мање; али ово начело важи само кад неко има неко право, па га може уступити било цело било делимично. Но кад неко нешто нема, онда нема право да уступи ни цело ни један део, јер по §-у 29. гр. з. што ко нема не може ни другом дати ни цело ни делимично. Међутим неовлашћеном уступиоцу туђе ствари у својину не признаје ни наука ни закон ни судска пракса право преноса, већ сви признају једино савесном прибавиоцу на од трећег купљену ствар својину не по праву неовлашћеног преносиоца туђе ствари, већ из нужде и то непосредно прибавиоцу на основу целисходности због његовог поштења, због државине и због одржавања постојећег стања ствари. С тога се ова непоштена радња преносиоца не може признати као неко право, а најмање се може

Die Rückleistung erfolgt im übrigen nach den Vorschriften über die Ansprüche des gutgläubigen Besitzers.

чл. 884.

Fahrnis kann, wo das Gesetz keine Ausnahme macht, nur dadurch verpfändet werden, das dem Pfandgläubiger der Besitz an der Pfandsache übertragen wird (922 ff).

Der gutgläubiger Empfänger der Pfandsache erhält das Pfandrecht, soweit nicht Dritten Rechte aus früherem Besitze zustehen, auch dann, wenn der Verpfänder nicht befugt war, über die Sache zu verfügen.

овоме дати и широки појам, кад се може више може и мање, јер се ником не признаје ни веће ни мање непоштење као извор права.

Ни по нашем § 221. гр. з. купац туђе ствари не добија својину на основу неког права непоштеног преносача, већ право својине савестан купац добија самостално изузетно и то савесном куповином на јавним трговима тако, да није имао нити могао имати ни најмање разлога за сумњу у поштење продавца.

Код пријема туђе ствари у залогу не може се ни код нас применити правни основ из институције о прибављању својине, јер залогопримац не стиче на залогу неко самостално право на основу свог поштења, брижљивости доброг домаћина и исплате куповне цене, већ он закључујући уговор о зајму постаје поверилац свог дужника са правом наплате од њега самог; а у погледу залог, која се не преноси повериоцу у својину, већ на којој има само државину своје врсте, прибавилац залог је непрекидно везан за право тога залагача и његовог дуговања. Пред залогопримцем залагач остаје стално сопственик залог, и право својине залагача не мења се због залагања, већ оно и даље зависи од залагачевог истинитог и савесног прибављања онако исто као и пре залагања. Ако залагач није био истинити сопственик ни савестан прибавилац пре залагања, он као залагач остаје и даље лажни сопственик заложене ствари. Залогопримац има у том случају право залог везано за својину лажног сопственика, а не неко своје самостално, па је његово заложно право у зависности од савесности и поштеног прибављања залагача. С тога вредност залог не може зависити од залогопримца, већ од поштења залагача. Према томе пропис § 221. гр. з. не може се аналогијом применити на залог, и вредност залог туђе ствари не може зависити од поштења повериоца, већ само од поштења залагача као наводног сопственика.

Али што је најглавније морална страна је на страни сопственика заложене ствари, који се не сме без његове кривице ставити ван заштите закона. С тога и без обзира на заштиту из § 314. треба ценити, да ли се здрав разум и природна правда може сложити са одредбом, да се дозволи отимање имовине правом сопственику ради заштите зајмодавца, који је свакако морао бити у могућности да брижљивошћу доброг домаћина испита и сазна истинитост својине залагача. Зар се осећај правде не мора бунити, кад један агент на преваран начин измами детенцију једне велике количине робе фабриканта ради предаје исте разним означеним купцима, па уместо предаје исту одмах заложити, дигне зајам, па буде и осуђен због ове преваре и оштећења фабриканта; а да дотични поверилац и залогопримац безбрижно прода ову туђу залог, да продајом исте наплати своје потраживање са каматом, лежарином и провизијама, а да стварни сопственик своје без знања заложене робе изгуби своју сопствену робу и буде оштећен огромним износом.

Свакако да суд на основу закона мора узети прво у заштиту сопственика, који има неоспорно право својине и који редовно не зна за залагање, но повериоца, који је у стварној могућности да

обезбеди и штити своје потраживање како при закључку зајма тако и после.

Сем тога начелним фаворизирањем прибавиоца залоге туђе ствари иде се на руку прикривању кривичних радњи залагача, јер се при неовлашћеном залагању туђе ствари често крије каква кривична радња, чији траг виновник може најлакше залагањем затурити.

Истина, кредит је јак фактор у помагању привреде и промета; али кредит са залогом покретности, који извучи робу из промета и који редовно стаје врло скупо, није ни издалека толико спасоносан за привреду, да се ради заштите залагања туђе ствари неправедно руши право приватне својине.

Судија не треба да суди противно закону, већ има да поштује вољу законодавчеву, коју судија има да црпи из самих речи закона; а само на случај, да је закон нејасан, има да примени тумачење. Сам § 8. гр. з. на који се г. професор позива и који гласи „Смисао закона нико да не изврше и криво да не тумачи. Сваки да пази на речи и њихово право значење, па ако му се не би тако разумети дало, онда нека погледа на друге подобне законе...“ забрањује судији истраживање неке основе здравог разума и природне правце противу садржине текста закона, ако је исти јасан. Јер, кад је закон јасан по речима г. професора Живојина Перића, судија је један пуномоћник државе који има да врши вољу свога властодавца. Закон је највиша сила, па кад је он јасан, не може га судско тумачење оборити.

Право савесног залогопримца треба без обзира на поштење залагача заштитити на случај залагања новца или исправа на доносиоца, за које је закон у § 222. забранио тражење повраћаја по праву својине, јер се оне не могу распознати; али за остале покретне ствари, које се могу распознати наш грађански законик признаје сопственику право, да може тражити скинуће заложног права, кад је исту заложило треће неовлашћено лице.

Код случаја залагања туђе ствари поверилац мора вратити правом сопственику залогу, ако је савестан; ако није савестан, може поред тога да одговара за кривично дело из § 333. Крив. законика, јер се при неовлашћеном залагању туђе ствари често крије каква кривична радња залагача.

Миодраг Михаиловић, судија Окружног суда — Пирот.

ИМА ЛИ МЕСТА ПРИМЕНИ ПРОПИСА §§ 324 И 325 КРИВ. ЗАК. И НА ДЕЛО УТАЈЕ ИЗ §§ 319 К. З.

Државно тужиоштво у Пироту тужбом од 13. XI. 1937. год. Кт 187. оптужило је А... из Врандола, зато што је у међувремену од 15. марта 1924. год. до 19. априла 1929. год., као одређени старалац оштећене Косаре, ћерке покојног му брата Манојла, са којом је у времену извршења дела био у заједници живота, примио на име инвалидске потпоре 9512. динара, па је ту суму против-

правно у своју корист присвојио, чиме је учинио кривично дело утаје из § 319. од. I. к. з. односно дело из § 113. од. I. ст. 2 срп. к. з. а казнимо по § 319. од. I. к. з.

Окружни суд у Пироту пресудом од 26. априла 1937. год. Кзп. 599/34. окривљеног А... на основу § 280. од. I. к. с. п. ослободио је предње оптужнице државног тужиоца, налазећи да се окривљени А... за представљено дело утаје у смислу § 325. к. з. може гонити само на тужбу оштећене Косаре. Али како је иста доцкан поднета, то је у смислу § 86. к. з. право на гоњење застарело.

По ревизији државног тужиоца, Касациони Суд у Београду у свом I одељењу, одлуком од 10. децембра 1937. год. Кре 1197. поништио је пресуду Окружног суда, налазећи да је нападнутом пресудом повређен материјални закон из § 337. т. 2. и § 337. т. 1. под в. к. п. због тога што је првостепени суд погрешно применио пропис § 325. к. з. и нашао, да се дело из § 319 к. з. гони по приватној тужби ако је утаја извршена између сродника који заједно живе. Изнети разлози били би оправдани, да у исто време не би стајао факат, да је означену суму оптуженик примио у својству стараоца малолетне Косаре, тако да у радњи окривљеног не би стајало дело из § 318. к. з. већ дело квалификоване утаје из § 319. к. з. Присвојивши противправно поверени му новац у својству стараоца, оптужени је извршилац дела, при коме својство његово као стараоца чини елеменат дела, те је стога ирелевантно, да ли је он у исто време био и сродник приватне учеснице. На извршиоца дела из § 319. к. з. дакле не може се применити § 325. к. з., јер се овај пропис не односи на утаје, које изврши сродник у својству државног службеника или лица поменутога у § 325. к. з. Нападнутом пресудом примењен је закон који није требало применити, чиме је повређен закон у § 337. т. 2. к. п. услед чега је првостепени суд погрешно нашао да нема тужбе овлашћеног тужиоца, те је повређен закон из § 337 т. 1 под в. к. п.

Предњом одлуком Касационог суда расправљено је како питање утицаја сродства на кривичну одговорност извршиоца дела утаје из § 319. к. з., тако и питање овлашћења за покретање кривичног поступка против извршиоца представљеног дела утаје, када је извршилац са оштећеником у сродству означеном у §§ 324. и 325. к. з. те је истом доведено у питање да ли се у опште могу ова два законска прописа увести у живот, када је у питању дело утаје које је извршио кривац из §§ 324. и 325. к. з.

Да би дошли до тачних резултата и правилније примене ова два законска прописа, ми се морамо позабавити историским чињеницама односно морамо се осврнути на ранија кривична законодавства како су утицај сродства на кажњивост извршиоца као и овлашћење на покретање поступка расправили, када је у питању истакнуто дело и кривац. Српски кривични законик од 1860. год. дефиницију односно квалификацију дела утаје дао је у пропису § 229. коме одговара пропис § 317 Нов. к. з. а не § 113. Срп. к. з. а дело утаје које изврше старатељи или тутори према поверених им лица, предвиђено је у § 232. т. 2. Срп. к. з. коме одговара пропис § 319. Н. к. з. а не § 113. Срп. к. з. како је то по-

грешно стављено у тужби државног тужиоца. Српски кривични законик од 1860. год. у § 234. који гласи: „Крађе и утаје које су супрузи један спрам другог, или претци спрам својих потомака у правој линији учинили, неће се казнити и т.д. и питање приватне утаје када су извршили сродници расправио је на тај начин, што су означени сродници у овоме законском пропису били ослобођени казне за дело утаје у опште, где улази и дело из § 232 Срп. к. з. коме одговара пропис § 319 Н. к. з. сем утаје из § 113 Срп. к. з. где су у питању јавни интереси. На овоме је становиштву стајала и ранија судска пракса, што се види из многобројних одлука Касационог суда онога времена. Означени кривци за ову врсту дела увек су били ослобађани кривичне одговорности односно казне. Сада настаје питање дали је пропис § 234 Срп. к. з. нашао примене у Новом кривичном законнику? Несумњиво да је означени законски пропис прешао и у Нови крив. зак, и он је изражен у § 324 к. з. са том допуном, што је § 324 као услов некажњивости предвидео још и заједницу живота ових сродника и што је и потомке изједначио са претцима у погледу санкције. По Срп. к. з, за сва дела утаје гоњење се предузимало по службеној дужности сем случаја из § 234. и 235. Срп. к. з. по приватној тужби. Међутим по Новом крив. зак. дело утаје у опште гони се на захтев оштећеног односно по предлогу и ако истога нема гоњење се не може ни започети. Изузетно по јавној тужби гоњење се може отпочети када је у питању дело из § 319 Н. к. з. Као што видимо Нови крив. зак. ову строгост гоњења је ублажио и свео на најмању меру, чиме се ишло да се заштита приватних интереса остави вољи самих оштећеника. Као што смо напред видели Срп. к. з. јавну тужбу за претстављено дело једино је искључио када је у питању извршилац дела сродник оштећеников из § 235. односно из § 234. к. з., а који је пропис § 235 нашао примене у § 325. Н. к. з. са том изменом као што смо напред навели уз § 324. Н. к. з. Дакле као што смо видели ни један од ових законских прописа нису направили изузетак дела утаје из § 232. од. 2. Срп. к. з. који је репродукован у § 319. к.з. нити је тај изузетак учинио Нови к. з. Рацио легис ових законских прописа несумњиво лежи у томе, што је законодавцу био циљ да имовинске односе као и кривичну одговорност насталу овим делом између означених сродника, они сами међу собом расправе без учешћа државне власти, која би својом интервенцијом њихове сродничке односе и економске интересе још више погоршала. Да би се ти интереси заштитили, који су несумњиво од интереса за целину, законодавац је и донео прописе §§ 324. и 325. којим је државна власт искључена од сваке интервенције када је у питању дело утаје извршено према сроднику тамо назначеном, без обзира дали су испуњени и остали објективни лични услови кривичне одговорности извршиоца дела, као што је старатељство. Према томе мишљења смо. да својство стараоца не чини самостално кривично дело утаје из § 319. к. з. већ је својство стараоца објективни лични услов извршиоца дела које својство једино може утицати на казну извршиоца, а не и на правну квалификацију дела утаје коју је дао пропис § 318. к. з. Према томе, по на-

штем мишљењу, својство стараоца неби могло имати никаквог утицаја на остале објективне личне услове кривичне одговорности извршиоца дела, тим пре што у закону такав изузетак не стоји. Када би се стало на гледиште Касационог суда прописи §§ 324 и 325 остали би без примене на дела утаје у опште, јер поред прописа § 318. којим је једном већ расправљено питање овлашћења на гоњење, били би потпуно излишни, док вероватно законодавац овако није мислио, нити би му овај смисао дао. Ноторно је да се по закону о старатељству за старатеље редовно постављају лица, која су у најближем сродству са пупилом или малолетним наследником и са којим обично живе у заједници као што су: мајка, отац, или муж малолетној жени. До каквих би се резултата дошло, када би се државна власт умешала у овакве настале односе њихове? Дошло би се до тога да и против воље и интереса оштећеника буду прогањани њихови најближи сродници без чије помоћи и старалаштва неби могли опстати.

Ово наше гледиште заступа и Апелациони туд у својој одлуци од 9. децембра 1937. год. Копа 1213.

Љуб. Н. Милојковић, судија — Паланка Смедеревска.

ЧЕМУ СЛУЖИ УПИСНИК ПЛЕНИДАБА

§ 218. ип. предвиђа се и налаже среским судовима (као надлежним по § 21 ип.), као извршним судовима, да сваку проведenu пленидбу упишу у уписник пленидаба, у који ће се убележити, у колико је то могуће, и заложна права стечена путем административног извршења на покретним телесним стварима.

Тај уписник пленидаба, док га Министар правде уредбом не устроји, у погледу облика и вођења, требало би привремено да сачине срески судови и у њ би се уписало име тражиоца извршења и његовог заступника, њихова пребивалишта и тражбине ради чије се наплате тражи извршење (в. § 216 ип.).

У овај уписник пленидаба, дакле, биће уписана свака судом проведена пленидба, извршена по предлогу тражиоца извршења на извршениковим стварима, као и на заложним правима, стеченим на основу админ. извршења на покретностима и то у оном обиму, колико се може остварити захтев (§ 28|I. ип.).

Из овога изилази, да би овај уписник имао послужити као евиденција свих уписаних пленидаба на имовини једног лица, одн. да се из истог може утврдити колико је пленидаба извршено на имовини једног извршеника, на основу доспелих тражбина, која је рок истекао (§ 12|II. ип.).

Ова је евиденција пленидаба потребна да би се видело којим су редом и када вршене пленидбе по предлозима једног или више предлагача на имовини једног извршеника (јер је учинак ове забележбе да се пленидба може провести против сваког лица, које касније стече право својине на запленим стварима).

На тај начин, тиме се утврђује најпре заложно право онога који се први и обезбедио путем пленидбе, уписане у уписник пленидаба ради остварења своје тражбине из имовине извршеника или из прихода добивених са заплене имовине, пре осталих предлагача, ако би дошло до продаје те имовине путем дражбе (или на просту руку), односно до прибирања плодова са исте,

Тек пошто је, дакле, проведена пленидба убележена у уписник пленидаба, могуће је утврдити ред и број пленидаба на имовини једног лица, а то се уписивање у уписник врши по службеној дужности од стране извршног суда (екс вербис: „свака проведена пленидба уписује се“... в. и § 27. ип.).

Уписник пленидаба осим горе наведеног служи не само напред наведеној сврси, да се утврди колики број пленидаба постоји на одређеној имовини једног лица и да се доцније отуђење на заплене имовини не може извршити, већ још и за то да се донекле и упрости и убрза рад извршног суда, када се на тој имовини стеку више пленидаба. У том случају, суд ће свега једном и то приликом прве пленидбе, изаслати извршног органа да на лице места, у стану или имању извршеника, изврши заплену имовине пописивањем у пленидбени записник, а сваки други предлог о пленидби ствари извршеникових, биће примећен забележбом у дотичном пленидбеном уписнику на име извршениково, без поновног излагања извршног органа на лице места — § 216. ип. Пленидба је дакле у овом случају, извршена тиме, што је предлог уважен по суду и на истом констатовано уважање а у уписнику пленидаба примећено и закључком о уважању обавештене обе стране. Овом се забележбом извршеник не излаже новим новчаним издатцима око провођења извршења на лицу места, већ се сматра да је пленидба обављена оног момента, када је уважен предлог тражиоца извршења и исти забележен у пленидбени уписник,

Баш с погледом на напред изложено, дешаваће се у пракси чести случајеви да се тражи пленидба ствари једном лицу, коме је већ вршена заплена истих, и да о томе нема трага у уписнику пленидаба, пошто је извршни поступак за територију бив. Краљевине Србије новум, у колико га спроводе срески судови као извршни судови, јер су по старом грађанском суд. поступку од 1865. год. до 1. јануара ов. године извршења спровођена од стране полицијских власти као извршних власти.

Дакле, десиће се да су једном лицу по реченом грађ. суд. поступку већ једном заплене ствари, чија се заплена сада, под владом новог извршног поступка, опет тражи.

Права која је први поверилац стекао на имовини извршеника су несумњива. Јер ствари су пописане и на њима је одређен старалац и даљи поступак тече, било тиме што ће се извршити продаја ствари које су, по тражењу повериоца, пописане у циљу продаје и измирења из продајне цене дуга извршениковог, било што ће се из плодова ствари наплаћивати, продајом истих, до коначног измирења свога потраживања. У сваком случају повериочево је право конституисано на стварима дужника.

У међувремену, после овога, јавља се други поверилац, у

време ступања на снагу новог извршног поступка и тражи за осигурање свога тражбеног права пленидбу баш оних истих ствари, на којима већ је извршен попис од стране полицијске власти као извршне власти.

У таквој ситуацији, мишљења смо, да би суд, пре него ли приступи заплени ствари одашиљањем извршног органа на лице места да ову учини, — требало претходно да од стране извршног суда изиште кратак извештај на полицијску власт о томе: да ли не постоји већ попис ствари једном лицу код исте власти. У извештају би се наговестило да ако су већ исте ствари пописане, за рачун неког лица, да се умоли полицијска власт да има у виду и овај нови предлог тражиоца извршења на истој имовини, те да се приликом коначног расправљања извршења о томе обавести извршни суд, како би по намирењу те прве тражбине могао даље провођење извршења, као надлежан, да преузме.

На пример може се десити да се овај извештај не буде тражио те да извршни суд удовољи предлогу, којим је тражена пленидба ствари у циљу намирења извесне тражбине тражиоца извршења путем продаје, и ова буде најзад и обављена и заплеење не се ствари продаду и из добивене цене се тражилац намири у своме потраживању. Међутим, ранији поверилац је тражио попис тих ствари код полицијске власти и ова, рецимо, из буди којих разлога (на пр. претрпаност у пословима), не стигне да попис изврши и када приступи попису ствари, утврди да те ствари не припадају дужнику, јер су по каснијем тражењу другог повериоца код извршног суда заплеење и већ продате тако, да су оне сада својина дражбоватеља, т. ј, оног лица које их је путем јавне продаје (или на просту руку) на закони начин прибавило.

Оваквим поступком и начином би се дошло дотле да се помети ред тражбина које постоје на имовини извршениковој, како су изискане, и тако би се дошло до повреде права првенствене наплате појединаца без њихове воље.

Да би се пак ова повреда избегла налазимо, да би извршни судови у сваком случају када се тражи пленидба ствари једном лицу по предлогу, пре него ли приступе пленидби ствари путем својих извршних органа, требало претходно да траже извештаје од полицијских власти, као досадашњих извршних власти: да ли не постоје већ пописи тих ствари за рачун који других поверилаца.

Ако се добије потврдан одговор, извршни суд не би морао шиљати свог извршног органа на лице места да поново врши попис ствари, већ би то имао да примети и да о томе обавести полицијску власт да постоји ново тражење извршења код извршног суда, те да се у моменту коначне расправе пописаних ствари обавести исти суд од полицијске власти да би се по измирењу прве тражбине код исте власти преузело даље поступање од извршног суда у смислу већ истакнутог захтева у предлогу тражиоца извршења.

Уједно постављени старалац од стране полицијске власти, поставио би се закључком извршног суда као управитељ да води управу и у корист овог другог повериоца (§ 82|II ип.).

Др. Бор. Д. Петровић, правни референт — Београд.

Да ли лажан исказ под заклетвом у дисциплинској истрази сачињава кривоклетство по нашем кривичном законодавству

Питање кривоклетства кривични законик од 1929. год. је тачно одредио и дефинисао, те је на тај начин одредио у коме случају се појављује кривоклетство. Тако § 144. крив. зак. вели: „Ко *пред судом* под заклетвом *лажно нешто искаже* ... казниће се...“. Ако се сведок, вештак, преводилац или тумач у *кривичном поступку* против кога *лажно зауне* у корист или на штету овога казниће се...“. Док пропис § 144. крив. зак. говори о лажном исказу и кривоклетству пред судом и у току кривичне истраге, дотле пропис § 148. истога законика вели, да се прописи §§ 144.—147. крив. зак. примењују и у поступку пред *управним*, берзанским, изабраним и другим судовима, као и међународним комисијама, прописујући казну за лажни исказ пред управним властима као и за кривоклетство (§ 148. крив. зак.); а не говори о кривоклетству пред дисциплинским властима.

Дакле, као што се из цитираних прописа крив. зак. види овај законик предвиђа кривично дело кривоклетства у следећим случајевима: 1)—*пред судом* и 2) у *кривичном поступку*, али нигде не спомиње и кривоклетство пред дисциплинским судом као и у току дисциплинске истраге. Али из одредбе § 148. крив. зак., где се каже да се прописи §§ 144.—147. крив. зак. примењују поред осталог и на случајеве кривоклетства извршеног и „пред другим судовима“, излази: да се може извршити кривично дело кривоклетства и пред дисциплинским судом. Питање пак да ли се може извршити ово кривично дело и у току дисциплинске истраге, случај када које од означених лица у §§ 144.—148, крив. зак. лажно што искаже под заклетвом пред дисциплинским иследником, спада, према нашем мишљењу, у спорно питање. Наиме, кривични законик, као што смо видели (§ 144. к. з. у в. § 148. к. з.), говори само о кривоклетству извршеном у току *кривичне истраге*, и о лажном исказу пред управним властима, што значи да не долази у обзир и кривоклетство извршено у току дисциплинске истраге. Према томе када извесно лице (службеник јавни), да лажан исказ под заклетвом ма у коме својству, било у току истраге или ма на који начин, неће извршити кривично дело кривоклетства, јер ову радњу кривични законик није инкриминисао као кривичну радњу, те се поменути прописи који говоре о кривоклетству и не могу применити на случајеве лажног исказа и лажне заклетве у току дисциплинске истраге, пошто, у случају њихове примене и на ове случајеве, дошло би се у колизију са начелом које важи у кривичном праву, а то је: нулум кримен сине леге, нула пена сине леге. Истина, питање лажног исказа датог пред иследником да се дискутовати. Наиме, према пропису § 148. крив. зак. (последњи став) кажњава се лице које да лажан исказ *пред управним властима*. Питање се поставља шта се има разумети под појмом

„*управна власт*“, да ли само они органи који врше управну власт према закону о управној власти, или се под овим појмом има разумети да улазе и управни органи у ширем смислу, дакле сви они органи који врше управну власт а нису ни судски нити законодавни. Ми држимо да се израз у § 148. крив. зак. „пред управним властима“ има тако тумачити да он обухвата само оне државне органе који врше управну власт, а не у ширем смислу и оне органе који стварно не врше управну власт, већ спадају у техничке органе државне управе. Извесни закони предвиђају као дисциплински преступ лажно сведочење у дисциплинском поступку (в. § 193. тач. 19. зак. о држ. саобраћ. особљу), као дисциплински преступ, поред тога што се лажно сведочење с обзиром на пропис § 148. крив. зак. кажњава као кривично дело.

Дакле, као што се из изложеног види, лажан исказ и лажно сведочење под заклетвом у дисциплинској истрази кривични законик не кажњава као кривично дело, али лажан исказ пред управним властима инкриминише као кривично дело и онога који га учини кажњава.

Милушин Б. Миковић — судски капетан II кл.

ПРИТВОР И ИСТРАЖНИ ЗАТВОР ПРЕМА ВОЈНИМ ЛИЦИМА ОД СТРАНЕ ГРАЂАНСКИХ ВЛАСТИ

Према § 11 Законика о поступку војних судова у кривичним делима официри, подофицири и редови кадра, питомци војних установа и жандарми за учињена злочинства и преступе подлеже суђењу војних судова. Изузетно од овога, ако неко од ових лица за време мира учини кривично дело у друштву с грађанским лицем, онда су и за војна лица, сходно § 15 Законика о поступку војних судова у кривичним делима, надлежни грађански судови.

Из овога излази да су, кад војно лице учини кривично дело, само, без саучешћа грађанског лица, надлежне војне власти и судови, без обзира да ли је кривично дело у питању предвиђено у Кривичном Законнику, Војном кривичном законнику или у коме другом законнику. Грађански судови, дакле, у овом случају нису, не само овлашћени да војним лицима изричу осуду, већ нису надлежни да воде и ма какав поступак према њима. Једино би грађанске власти према § 58 Законика о поступку војних судова у кривичним делима могле да „ухвате“ подофицире и редове, — али не и официре, — кад учине кривично дело без саучешћа грађанских лица, и да их спроведу војној власти у случајевима:

- 1) — кад се сумња да ће окривљени побећи, да ће се сакрити или да ће уништити трагове кривичног дела (тач. 1 § 58), — и
- 2) — кад су ухваћени на делу или одмах по извршењу истог (тач. 2 § 58).

Међутим према 1 од. § 120 Законика о судском кривичном поступку „војна лица која су за време мира у активној служби или су привремено позвана на вежбу, могу грађанске надлежне

власти за време, за које су позване, притворити или против њих наредити истражни затвор само због злочинства, које су учинили пре ступања у војску, или кад настане који од случајева поменутих у § 113 бр. 3, то јест, ако постоји основана бојазан да ће војно лице истрагу против себе осујетити или отежати било тиме што настоји да утиче на сведоке, вештаке и саучеснике, било тиме што настоји уништити трагове кривичног дела.

Према овоме из одредбе 1 од. § 120 Законика о судском кривичном поступку проистиче:

1) — да би грађанске власти могле притворити или наредити истражни затвор према војним лицима због злочинства, које су учинили пре ступања у војску;

2) — да би грађанске власти могле притворити или наредити истражни затвор према војним лицима и „кад настане који од случајева поменутих у § 113 бр. 3“, то јест у случају опасности колузије;

3) — да би грађанске власти у случају опасности колузије из § 113 бр. 3 имале право притворити, поред подофицира и редова, и офицере, — што би било противно одредби § 58 законика о поступку војних судова у кривичним делима, јер по овој одредби грађанске власти имају право да „ухвате“ само подофицире и редове, — и

4) — да грађанске власти не би имале право да притворе војно лице;

а) — кад је на самом делу затечено (§ 113 бр. 1), што би, међутим, имале право према тач. 2 § 58 Законика о поступку војних судова у кривичним делима;

б) — ако се крије или се спрема на бегство (§ 113 бр. 2), што би, међутим, имале право према тач. 1 § 58 Законика о поступку војних судова у кривичним делима, — и

в) — кад особите околности оправдавају бојазан, да ће осумњиченик поновити кривично дело или да ће извршити покушано или да ће учинити дело којим прети (§ 113 бр. 4), иако за то не постоји никакав оправдан разлог.

Да се, пак, у 1 од. § 120 Законика о судском кривичном поступку не мисле на случајеве кад војна лица учине кривична дела у друштву са грађанским лицима, већ само на случајеве кад војна лица учине кривична дела без саучешћа грађанских лица, види се из 3 од. § 120 Законика о судском кривичном поступку, у коме је означено, да ће се у случају да је војно лице за време мира учинило кривично дело у друштву са грађанским лицем и према војном лицу примењивати прописи Законика о судском кривичном поступку, дакле да ће у том случају и за њега да важи надлежност грађанских судова, што се потпуно слаже са одредбом § 15 Законика о поступку војних судова у кривичним делима.

Као што се види из напред изложенога постоји доста велико неслагање између одредбе од. 1 § 120 Законика о судском кривичном поступку с једне стране и § 58 Законика о поступку војних судова у кривичним делима с друге стране. С тога је потребно да мало детаљније разгледамо и анализирамо обе одредбе, те

да на основу тога пронађемо прави смисао одредбе 1 од. § 120 Законика о судском кривичном поступку, односно да тачно утврдимо кад и у којим случајевима грађанске власти имају право да притворе војна лица или да према њима нареде истражни затвор кад учине кривично дело без саучешћа грађанских лица, пошто је иначе неоспорно да су оне за то надлежне кад војно лице учини кривично дело у друштву са грађанским лицем.

Морамо одмах да нагласимо, да је у чл. 9 Закона којим се стављају на снагу и уводе у живот Кривични законик, Законик о судском кривичном поступку и Закон о извршавању казни лишењем слободе речено кад Законик о судском кривичном поступку добије обавезну снагу, да онда престају важити, поред свих ранијих општих закона о судском кривичном поступку, који су дотле важили у појединим покрајинама наше државе, и сви други закони који садрже прописе о поступку пред редовним кривичним судовима, у колико стоје у противности са Закоником о судском кривичном поступку.

Из овога би излазило, да су по добијању обавезне снаге Законика о судском кривичном поступку престале да важе све одредбе, па и одредба § 58 Законика о поступку војних судова у кривичним делима, у колико су у противности са одговарајућим одредбама Законика о судском кривичном поступку, и да у погледу притварања војних лица и наређивања истражног затвора према њима од стране грађанских власти кад учине кривично дело без саучешћа грађанских лица има у главном да важе одредбе 1 од. § 120 Законика о судском кривичном поступку и одговарајуће одредбе Законика о поступку војних судова у кривичним делима у колико нису у противности са поменутом одредбом Законика о судском кривичном поступку.

Као што смо из ранијег излагања видели, према одредби 1 од. § 120 Законика о судском кривичном поступку грађанске власти за време мира могу војна лица притворити или према њима наредити истражни затвор:

- 1) — због злочинства које су учинили пре ступања у војску, — и
- 2) — или кад настане који од случајева поменутих у § 113 бр. 3.

Притварање једнога лица битно се разликује од наређивања истражног затвора према њему, како по својој суштини, тако и по условима за примењивање једне или друге мере, а тако и по својим последицама.

Др. Божидар Марковић, професор Кривичног судског поступка на Београдском Универзитету, у своме „Уџбенику Судског кривичног поступка Краљевине Југославије“ на стр. 292 вели: „Притвор је лишење слободе лица, осумњиченог за извршење каквог кривичног дела, које наређује истражни судија (§ 113), срески судија (§ 117), или ненадлежни судија или полициска власт (§ 116) у циљу да се то лице спроведе надлежном суду. Карактеристика притвора огледа се у његовом трајању. Он је по трајању кратак, провизоран и мора се по саслушању осумњичениковом од стране истражног судије или укинути, или се мора наредити ис-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

тражни затвор (§ 118)“. Као што се из овога види притвор је превентивна мера, а карактеристика му је та што је провизоран, због чега може бити наређен и од ненадлежне власти (§ 116). За истражни затвор, међутим, он на стр. 297 истог уџбеника каже: „Истражни затвор је лишење слободе окривљеника или оптуженика у току поступка судском одлуком у циљу провођења кривичног поступка или у циљу обезбеђења извршења казне. Разлика између притвора и истражног затвора је очигледна. Докле се први може наредити и без предлога за кривично гоњење, докле се други може наредити тек пошто је од стране државног тужиоца стављен предлог за отварање истраге и пошто је она поведена, или ако истраге нема, пошто је поднета непосредно оптужница. Притвор сем надлежног судије може наредити и ненадлежни судија, па и полицијска власт, док се истражни затвор наређује само судском одлуком“. Према овоме, дакле, истражни затвор према једном лицу може наредити само надлежна судска власт, а никако и ненадлежна, као што је то случај с притвором, и, што је најглавније, истражни затвор претпоставља увек претходно отпочињање кривичног поступка од стране надлежне судске власти по предлогу државног тужиоца.

Због тога ћемо прво говорити о притвору војних лица, а затим и о могућности наређивања истражног затвора према њима од стране грађанских власти.

Према 2 од. § 114 Законика о судском кривичном поступку „на делу затеченог може свако ухватити“ и предати надлежној власти. А према 1 од. § 116 истог Законика и ненадлежни судија и полицијска власт могу да нареду да се притвори онај који је сумњив да је учинио кривично дело у случајевима предвиђеним у § 113 Законика о судском кривичном поступку, у циљу да се притворени спроведе надлежном суду, ако је иначе с одлагањем скопчана опасност тако да није могуће раније од надлежног судије затражити судску наредбу о притвору. Из овога излази, дакле, да само притварање осумњиченог лица још не значи формално отпочињање извиђаја, односно кривичног поступка, и преузимање извесне надлежности. Из овога, даље, проистиче логичан закључак, да би грађанске власти имале право за време мира да притворе једно војно лице, не само због злочинства, које је учинило пре ступања у војску, или кад настане који од случајева поменутих у § 113 бр. 3, као што то предвиђа одредба 1 од. § 120 Законика о судском кривичном поступку, већ и због ма кога другог кривичног дела, само ако настане ма који случај предвиђен у § 113 поменутог Законика, дакле и онда кад је на самом делу затечен § 113 бр. 1); кад се крије или се спрема на бегство (§ 113 бр. 2) и кад особите околности оправдавају бојазан да ће осумњиченик поновити кривично дело или да ће извршити покушано или да ће учинити дело којим прети (§ 113 бр. 4).

Разлози који нас руководе да мислимо на грађанске власти за време мира могу притворити војно лице које је учинило кривично дело без саучешћа грађанских лица, поред случајева предвиђених у 1 од. § 120 Законика о судском кривичном поступку,

и у осталим случајевима предвиђеним у § 113 бр. 1, 2 и 4, јесу следећи:

По чл. 9 Закона којим се стављају на снагу и уводе у живот Кривични законик, Законик о судском кривичном поступку и Закон о извршавању казни лишењем слободе, одредбе Законика о поступку војних судова у кривичним делима не важе само у толико у колико су у противности са одредбама Законика о судском кривичном поступку. Поред тога Законик о поступку војних судова у кривичним делима је сталешки, специјални закон, дакле „лекс специјалис“, те све његове одредбе, које нису у противности са Закоником о судском кривичном поступку имају првенствену важност, што значи да те одредбе у конкретном случају имају да допуне Законик о судском кривичном поступку у колико се односи на притварање војних лица за време мира од стране грађанских власти. Па пошто је у § 58 Законика о поступку војних судова у кривичним делима речено, да грађанске власти могу „ухватити“ подофицире и редове и спровести их војној власти у случајевима кад се сумња да ће окривљени побећи, да ће се сакрити, или уништити трагове кривичног дела, или кад су ухваћени на делу или одмах по извршењу истога, а ово се не противи изрично ни једној одредби Законика о судском кривичном поступку, док с друге стране 2 од. § 114 истог Законика овлашћује да на делу затеченог може свако ухватити и предати надлежној власти, а 1 од. § 116 истог Законика, да и ненадлежни судија, па и полициска власт, имају право притворити осумњиченика у свима случајевима предвиђеним у § 113 у циљу да се притворени спроведе надлежном суду, ако је с одлагањем скопчана опасност, тако да није могуће раније од надлежног судије затражити наредбу о притвору, онда налазимо да има потпуно места и притварању војних лица у свим случајевима предвиђеним у § 113. Што се тиче случаја предвиђеног у § 113 бр. 4, о коме не говоре ни 1 од. § 120 Законика о судском кривичном поступку ни § 58 Законика о поступку војних судова у кривичним делима, налазимо да и тада, с обзиром на 1 од. § 116 Законика о судском кривичном поступку, пошто он предвиђа притварање лица у свима случајевима поменутих у § 113, па према томе и под бр. 4, има места притварању војних лица од стране грађанских власти, јер је у интересу одржавања јавне безбедности и правног поретка уопште да се свако лице спречи у рушењу јавног поретка, па и онда кад намерава да понови кривично дело или да изврши покушано или да учини дело којим прети, ово тим пре, што само притварање једног лица, као што смо напред видели, не значи још и формално отпочињање кривичног поступка и преузимање извесне надлежности. У противном било би нелогично и противно принципима позитивног законодавства кад би, на пример, полициски редар или жандарм као орган јавне безбедности скрштених руку гледао на улици једнога војника који је учинио извесно кривично дело, па намерава да га понови, или намерава да изврши покушано или да учини дело којим прети, а да га не притвори привремено и тако спречи у рушењу правног поретка.

Питање је само то, да ли би грађанске власти у наведеним случајевима имале право да притворе и официра, пошто § 58 Законика о поступку војних судова у кривичним делима говори само о „хватању“ подофицира и редова? По нашем мишљењу у наведеним случајевима грађанске власти имале би право да притворе и официра. Овако са разлога, што се у 1 од. § 120 Законика о судском кривичном поступку говори уопште о притварању „војних лица“, а према § 6 Војног кривичног законика као војна лица сматрају се и официри. Па пошто у § 58 Законика о поступку војних судова у кривичним делима није ништа речено о официрима, већ само о подофицирима и редовима, из чега излази да он забрањује притварање официра, то значи да је § 58 поменутог поступка у погледу притварања официра од стране грађанских власти у противности са 1 од. § 120 Законика о судском кривичном поступку, те у смислу чл. 9 Закона којим се стављају на снагу и уводе у живот Кривични законик, Законик о судском кривичном поступку и Закон о извршавању казни лишењем слободе важи одредба 1 од. § 120 Законика о судском кривичном поступку.

А сад да видимо да ли и у којим случајевима грађанске власти могу да наредe истражни затвор према војним лицима у случају да учине кривично дело без саучешћа грађанских лица.

Као што смо напред видели, грађанске би власти могле у смислу 1 од. § 120 Законика о судском кривичном поступку да наредe истражни затвор према војним лицима:

- 1) — због злочинства које учине пре ступања у војску, —
- 2) — или кад наступи који од случајева поменутих у § 113.

бр. 3. —

Према 1 од. § 119 Законика о судском кривичном поступку против једног лица може се наредити истражни затвор ако постоји који од случајева поменутих у § 113 бр. 2, 3 и 4, но с тим да је државни тужилац учинио предлог за отварање истраге и да је она отпочета. Међутим државни тужилац ће моћи да учини предлог за отварање истраге само онда ако су грађанске власти надлежне уопште за вођење истраге. А да ли су грађанске власти за време мира надлежне за вођење истраге према војном лицу због злочинства, или уопште кривичног дела, које је учинило пре ступања у војску?

Сходно § 11 Законика о поступку војних судова у кривичним делима и §§ 6 и 7 Закона о устројству војних судова, војни судови су надлежни за суђење војним лицима за сва кривична дела која изврше. Истина у поменутих законима није нигде изрично речено, али се наведени параграфи тако тумаче, да су војне власти и војни судови надлежни за извиђање и суђење и оних кривичних дела која су војна лица учинила пре ступања у војску, под условом да се односно војно лице још налази у активној војној служби кад се води истрага за наведено дело или кад му се за исто суди. На овом гледишту стоје не само војни судови, већ и грађански судови. За доказ тога навешћемо решење Београдског Апелационог суда од 3 јуна 1936 године Кипа 400/3135, којим је поништена пресуда Окружног суда у Крушевцу од 23 јануара 1935 год. Кзп. 2773/31, којом је потпоручник Н. Н. ослобођен од оптужбе државног тужиоца због дела из § 276 Кривич-

ног законика, као и од ненадлежног суда изречена, са разлога: „што је потпоручник Н. Н. сада војно лице, па како су по § 7 Закона о устројству војних судова за официре ови надлежни за суђење по кривицама свих официра, без обзира, да ли је дело, које се коме од њих ставља на терет, учињено у својству официра или пре но што је учинилац ступио под заставу, то је и у конкретном случају надлежан војни суд, а не редовни, без обзира што оптужени у времену извршења дела није био под заставом“.

Из овога излази, дакле, да се у смислу 1 од. § 120 Закона о судском кривичном поступку не би могао да нареди истражни затвор према војном лицу од стране грађанских власти због злочинства које је учинило пре ступања у војску, јер државни тужилац не би био овлашћен да поднесе предлог за отварање истраге, а што је битни услов за наређивање истражног затвора у смислу 1 од. § 119 Законика о судском кривичном поступку. Да је одредба 1 од. § 120 Законика о судском кривичном поступку правно неизводљива и да је у противности са општим принципима о надлежности израженим у истом закону, види се и из тога, што се у њој говори само о наређивању истражног затвора према војном лицу због злочинства учињеног пре ступања у војску, а ништа се не говори о наређивању истражног затвора према војном лицу због престапа учињеног пре ступања у војску, ако се, разуме се, испуне остали услови за наређивање истражног затвора, из чега би излазило, да Законик о судском кривичном поступку признаје надлежност грађанских судова кад је у питању злочинство које је учинило војно лице пре ступања у војску, а да исту надлежност одбија од њих кад је у питању преступ учињен од истог лица пре ступања у војску. Међутим никакав рацио легис не постоји да се грађанском суду у првом случају признаје надлежност, а да му се у другом случају не признаје.

Према одредби 1 од. § 120 Законика о судском кривичном поступку грађанске власти за време мира могле би данаerede истражни затвор према војном лицу и онда кад настане који од случајева поменутих у § 113 бр. 3, — а наиме и онда, кад постоји основана бојазан, да ће војно лице осујетити или отежати истрагу, било тиме, што настоји да утиче на сведоке, вештаке или саучеснике, било што настоји да уништи трагове кривичног дела.

Међутим и у овом случају у смислу 1 од. § 119 Законика о судском кривичном поступку аа наређивање истражног затвора потребан је претходан предлог државног тужиоца за отварање истраге, а он га, као што смо мало пре видели, не може дати, јер грађанске власти нису надлежне за вођење истраге према војном лицу кад учини кривично дело без саучешћа грађанског лица. Да у овом случају не би имало ни потребе за наређивањем истражног затвора од стране грађанских власти, види се и из 2 од. § 120 Законика о судском кривичном поступку, у коме је речено, ако је притворено војно лице учинило кривично дело за које је надлежан војни суд, да се одмах, а најдаље за четрдесет и осам часова, преда најближој војној власти, те сем притварања

војног лица нису потребне никакве друге мере да се предузму према њему, да би се избегла опасност колузије, ометања истраге.

Као што се из до сада целокупног излагања види, одредба 1 од. § 120 Законика о судском кривичном поступку је нелогична и правно неизводљива у колико се односи на примењивање истражног затвора од стране грађанских власти према војним лицима кад учине кривично дело без саучешћа грађанских лица.

С тога ми, на крају свега овог излагања, налазимо:

1) — да грађанске власти могу притворити војна лица, не само у случајевима предвиђеним у 1 од. § 120 Законика о судском кривичном поступку, већ и у осталим случајевима предвиђеним у § 113 истог Законика, али под условом, да их у смислу 2 од. § 120 истог Законика одмах по притварању, а најдаље у року од четрдесет и осам часова, предаду најближој војној власти, — и

2) — да грађанске власти ниуком случају не могу да нареде истражни затвор према војном лицу, кад дело није учинило у друштву са грађанским лицем, па ни у случајевима предвиђеним у 1 од. § 120 Законика о судском кривичном поступку, јер је за наређивање истражног затвора потребан у смислу 1 од. § 119 истог Законика претходан предлог државног тужиоца за отварање истраге, а он га не може дати, пошто грађанске власти нису надлежне у наведеним случајевима да воде истрагу према војним лицима, а истражном затвору у наведеним случајевима нема ни места, пошто су грађанске власти по притварању војног лица у смислу 2 од. § 120 истог Законика, дужне да исто одмах, а најдаље у року од четрдесет и осам часова предаду најближој војној власти.

Андреја С. Триковић, адв. приправник.

О сметању поседа грађењем

По Гпп. прописан је нарочити поступак по тужбама због сметања поседа. Свега има седам параграфа који ту материју регулишу, али је њихова примена врло раширена, а њихово правилно разумевање и тумачење неопходни ако се не мисли да заштита поседа постане илузорна.

* * *

Тужилац Б. К., у својој тужби П-5098/37, поднетој Среском суду за град Београд, навео је да је у поседу локала у ул. Обилићев Венац бр. 36. у Београду, у којем му је смештена трговина радио-апаратима, а на основу уговора о закупу, и да је, две недеље пре подношења ове тужбе, туженик Др. Ј. Ш. наместио испред целе зграде, у којој се његов локал налази, скеле и обио цео малтер са фасаде зграде, тако да исти пада и угрожава пролаз њему и муштеријама његовим; да је, поред тога, туженик навукао испред његовог локала велику количину грађе и материјала тако да је у радњу немогуће прићи и да прашина на све стране лети

и упропашћује му скупочене радио-апарате; сем тога, наводи да је туженик прекинуо водоводни и телефонски спој, и порушио кровну антену, без које се једна трговина овакве врсте не може ни замислити. Налазећи да га на овај начин туженик смета у мирном уживању поседа, да му причињава ненакнадиму штету и ствара опасност по живот пролазника, тужилац је, на основу § 96. Грађевинског закона и §§ 550. и 552. Гпп., предложио: прво, да суд без саслушања противне стране донесе привремену наредбу, којом ће туженику забранити даљи рад на преправци зграде; да по проведеној расправи донесе коначни закључак, којим ће констатовати на који је начин сметање поседа извршено и туженику, за време док је тужилац закупац локала, забранити сваку преправку зграде.

Срески суд за град Београд, својим коначним закључком П-5098/37 одбио је тужиоца од тужбеног захтева, са мотивацијом, да поред фактичког сметања поседа које у конкретном случају постоји, а које суд на несумњив начин констатује, „не може бити говора о правном сметању поседа о коме је реч у §§ 448.-555. Гпп. са ових разлога: туженику, као сопственику зграде, мора се оставити право да своју кућу према указаним потребама оправља и дотерује, па је и у овоме случају, по основу овога права а пошто је по прописима закона добио одлуку и дозволу надлежне власти § 84. Грађев. закона, туженик отпочео да оправља своју кућу на Обилићевом Венцу бр. 36.“

По рекурсу тужиоцем, Окружни суд за град Београд под пословним бројем Пл. 1174/37 донео је закључак којим се тужиоцем рекурс не уважава а побијани закључак Среског суда потврђује. Разлози овакве одлуке рекурсног суда у целости цитирани гласе: „Испитујући побијани закључак Среског суда у см. § 620. Гпп., поводом рекурса тужиоца, Окружни суд је нашао: I. Рекурсни наводи су неумесни и неосновани, јер туженик није сметао тужиоца у поседу права. Ако пак тужилац сматра, да је оправком грађевине оштећен, то питање може бити предмет евентуалног посебног спора због накнаде штете; II. Побијани коначни закључак је у свему правилан и на закону основан, па се као такав има и потврдити са разлога изложених у истом. Зато је рекурсни суд, на основу § 620. Гпп., донео одлуку као у диспозитиву.“

* * *

Тужбом за сметање поседа може се тражити једино заштита или повраћај последњег стања поседа. Расправа је, поред осталог, ограничена и у погледу објекта парнице: може бити претресана и доказивана само чињеница последњег стања поседа и насталог сметања, а свако претресање права на посед, претресање о наслову, о поштењу поседа или о оштетним захтевима, уопште су искључени, сходно § 501. Гпп., тако да њиховом расправљању има места једино у редовноме поступку, за који коначни закључак ма и извршен био има карактер једне провизорне одлуке, и „рес јудикату“ не може никада претстављати.

Кад је већ у принципу, а на основу јасног законског прописа и непобитне правне логике, очигледно да о квалитетима по-

седа и јачини права не може бити говора у изузетном поступку по тужбама за сметање поседа, онда је неумесно рећи да у горе наведеном случају нема сметања поседа само са тога разлога што је туженик сопственик имања, и „што туженик није сметао тужиоца у поседу права“. Што се у поступку по тужбама због сметања поседа мора навести и доказати, ако се жели успех у парници, то је пре свега узнемиравање у мирном уживању поседа, а друго тачно последње стање поседа које је постојало пре овога узнемиравања. Међутим, туженик не може чинити приговор да он има јаче право на посед јер је он власник, нити му тај приговор суд сме уважити, пошто то у сферу овако ограниченог, изузетног, поступка не спада, већ је за редован спор остављено. И сам власник једне ствари може бити тужен тужбом због сметања поседа и та тужба и према њему може успети, ако се ствар налази у поседу другог лица а он тај посед покуша узнемирати, јер је циљ тужби због сметања поседа повраћај последњег фактичког стања поседа, или његова заштита, било да се тиче поседа ствари или права. Али то не треба мешати са правом на посед, јер се тужба за сметање поседа односи једино на посед, а не на право на посед или јаче право поседа. Очигледно је, да је за правну оцену спорног случаја ирелевантно да ли је онај ко узнемирава власник добра односно права или не, и тужба због сметања поседа допуштена је према свима, па и према самоме власнику, према коме законодавац никакав изузетак у томе погледу не чини.

Погрешно је и схватање да је туженикова противправност искључена тиме, што је он преправку своје грађевине предузео на основу дозволе грађевинске власти, јер би иста могла искључити противправност делања само у случају ако онај који има право на приговоре, исте није учинио иако је уредно био позван пред грађевинску комисију.

Краинц-Еренцвајг: Стварно право, издање од 1932. год., на страни 102. и 103. разлажу: „Градилац није заштићен од тужбе учесника, ако је почео грађење без грађевинске дозволе, па макар дозвола и не била потребна; даље, ако онај који је овлашћен на приговоре није уредно и правовремено позван пред грађанску комисију, или ако је предузео грађење иако је уложен приговор. У овим случајевима је и сам поседник (као и супоседник) градилишта и сваки поседник каквог стварног или личног права (закупац на пример) на градилишту или земљишту према коме се грађење указује као повреда поседовнога права, овлашћен да тражи да се одмах забрани зидање (рушење), а суд о овоме има што пре да одлучи.

О свему овоме има трага и у нашем законодавству, о чему је доказ § 89. Грађевинског закона, чл. 30. Уводног зак. у зак. о суд. поступку у грађ. парницама, §§ 548.-555. гр.п.п.

Грађевинска дозвола, сама по себи, не може овлашћивати свога имаоца на незаконите радње па ни на сметање поседа чак ни према оним лицима која су била присутна увиђају који претходи издавању такве дозволе а нису истакла приватно-правне приговоре, са разлога што она не иде даље од констатације да

је грађење дозвољено у јавно-правном погледу и технички изводљиво. Начин грађења, то је нешто друго. Према томе сасвим је природно да и једно лице које има дозволу за грађење може сметати у поседу другог, које се сметање тада појављује или као последица начина градње или као последица противправне радње градитеља, који друга лица у поседу узнемирава и ако за то права нема. Дозвола за грађење је пореклом творевина административне власти, која делокруг и право једног лица никако не може проширивати, на рачун круга права трећих лица у којима ова по закону имају слободу кретања.

У оправдање овога гледишта, а када би се пошло путем који је заузео суд у поменутом побијаном коначном закључку и у својој рекурсној одлуци, може се навести и факат да је наведеним радњама и градњом, туженик повредио и саме норме материјалног права, те да се не може узети ни да је у овоме случају и приликом грађења он, иако власник, јачи у праву. Ти прописи су следећи: одредба § 681. Грађ. зак., § 703. Грађ. зак., одредбе §§ 96. и 98. Грађевинског закона и чл. 156. наредбе Управника града Београда Абр. 7718]29. Уз све то стоји и повреда самога уговора о закупу закљученог између туженика и тужиоца, што све јасно доказује, да се и са тог гледишта, не може говорити о искључењу противправности, особито кад се субјективна противправност не тражи, нити пак о градитељу као јачем у праву зато што има право својине на објекту, може бити речи.

Овде ваља напоменути да купац ни једним законским прописом није овлашћен, у случају преправке закупног добра од стране сопственика, — па ма се та оправка или преправка састојала само у чистој давању лепшег изгледа згради и преправци њене фасаде, што све за купаца не мора имати никакав интерес да он те преправке и сметања тим проузрокована сноси, — да тражи раскид уговора, који би закуподавца овлашћивао да тражи и накнаду штете. И по одредби § 703. и по одредби § 553. Г. з. овлашћен је купац једино да тражи накнаду штете, која увек у себи садржи и захтев за васпостављање пређашњег стања — § 818. Г. з., које ће се оштећење најбоље и отклонити самом тужбом за сметање посуда; ово за циљ и има отклањање опасности од противправног оштећења, и спречавање повећања оштећења, које оштећење не би свакако било умањено једном селидбом, и када би ова била могућа и допуштена.

Из свега изложеног, произилази да сметање посуда грађењем (или рушењем) може извршити и сам сопственик једне непокретности, према своме купцу, па и у случају кад има грађевинску дозволу и доказ о томе да је прави власник.

www.СУДСКА ПРАКСА

Из праксе Апелационог суда у Новом Саду.

Г. Бранко Јевремовић, судија Апелационог суда у Н. Саду доставио нам је следеће одлуке које објављујемо као и оне раније.

1. — Доказивање прељубе једног од брачних другова са трећим лицем не односи се на породични живот, те нема места примени § 312. бр. 4. к. з. (Кно 2/1937. од 2. јуна 1937. год.).

У кривичној ствари противу Ж. М. рођ. Ч. због преступа из §-а 301. к. з. поводом захтева за заштиту закона поднесуену од стране Глав. Држ. Туж. у Н. С. Одељење Б. Београдског Касационог суда у Н. С. донело је ову пресуду: Касациони суд установљава да је решењем и пресудом средског суда у Н. С. од 17.-I-1935. г. бр. Кпс. 723. односно пресудом Окружног суда у Н. С. од 2. маја 1935. г. повређен законски пропис из § 312. бр. 4. к. п.

Ова пресуда има дејство по оптужену, те са овог разлога поништава горе наведено решење и пресуду средског и Окружног суда и наређује средском суду да одржи нови главни претрес, а са доле наведених разлога.

Срески суд у Н. С. својим решењем бр. Кпс. 723. од 17.-I-1935. г. одбио је на основу § 312. бр. 4. к. п. предлог одбране о преслушању сведока на околност, да су истините чињенице наведене у тужби. За овим је срески суд и не оцењујући истинитост наведених чињеница, истог дана под истим бројем објавио пресуду, којом је оптужену прогласио кривом и осудио због преступа из § 301. од. 2. к. з. Поводом признавања оптужене у коме напада и одлуку суда којом одбија предлог о доказивању истинитости чињеница изнетих у тужби, Окружни суд одбио је позив у целисти и потврдио нападнуту пресуду средског суда.

Главни државни тужилац, противу овог решења и обе пресуде као вршилац дужности Врховног држ. тужиоца, подигао је захтев за заштиту с молбом да Касациони суд установи, да је како срески тако и Окружни суд повредио пропис § 312. бр. 4. к. з., узевши да се чињенице које се односе на случај прељубе приватне тужитељице са мужем осуђене односе на породични живот.

Овај захтев је темељит.

Наиме из установљеног чињеничног стања произлази, да је осуђена тврдила за приватну тужитељицу В. А., да се „љубила са њеним мужем и радила тако, као муж и жена када легну у кревет“ и да „су се јучер..... у кукурузу, има ко је видео“. Из прилежних се списа пак види, да је осуђена у доказ истинитости тих чињеница предложила преслушање сведока. Срески суд је одбио тај предлог позивом на § 312. бр. 4. скрп. јер да се те чињенице тичу породичног живота. Међутим те чињенице, које се у конкретном случају имале доказивати не односе се у строгом смислу на породични живот, јер по становишту овог суда под појам породичног живота подразумевају се међусобни узајамни одношаји брачних другова или блиских рођака уколико живе у заједници, а не и однос једног брачног друга са особом, која не спада у породични круг, као у конкретном случају, јер је приватна тужитељица посве страна особа за породицу осуђене. Забрана доказивања истинитости чињеница, које се тичу породичног живота постоји ради заштите интереса оштећеног лица, оштећено лице је пак заправо у овом случају баш осуђена, коју је муж наводно изневерио са приватном тужитељицом, а оштећена, како се из списа види, није се хтела користити том заштитом.

Из свега горе изложенога јасно произлази, да срески суд није могао одбити предлог за доказ истинитости инкриминираних тврђења на основу § 312. бр. 4. скрп. а када је Окружни суд то потврдио, повредио је и он одредбу из § 312. бр. 4. скрп. те је зато Касациони суд морао уважити захтев за заштиту закона и изрећи, да је повређена та законска одредба, па како је та повреда уследила на штету осуђене, те је у смислу § 358. од. III. скрп. поништио како упитно решење средског суда, тако и пресуде средског суда и окружног суда и наређио средском суду, да одржи нови претрес.

Касациони суд разматрајући горњи захтев за заштиту закона није разматрао и ту околност, да ли доказивање упитних чињеница није искључено другим одредбама из § 312. скрп. или ког другог законског прописа, јер то није било предмет захтева за заштиту закона, а овај суд не може прећи преко молбе, садржане у захтеву за заштиту закона и да решава и друга правна питања, која нису садржана у том захтеву.

2. — *Примена § 329. к. з.* (Кре 64./1937. од 26. маја 1937. г.)

Окружни суд у С. пресудом својом бр. Кзп. 463./1935. од 21. децембра 1936. г. прогласио је кривим Д. М. што је 9. маја 1935. г. у М. дошао у стан С. Г. Ј. као полицијски стражар и као изаслав од полиције да спроведе извиђаје, да ли је поћерка оштећеникова, наша држављанка или не и запретио, да ће је спровести у полицију и пребацити преко границе, те је тражио од оштећеног 200. дина, да ову ствар уреди и оштећени му заиста дао 200. дина. дакле је у намери себи да прибави противправну имовинску корист, другоме запретио каквим злом и принудио га да нешто учини на штету своје имовине па је тиме починио преступ изнуде из § 329. к. з. па га ради тога осуђује по § 329. к. з. применом § 70. к. з. на казну строгог затвора у трајању 2 месеца и 600. динара новчане казне и т. д.

До овакве пресуде дошао је Окружни суд на основу доказног поступка проведеног на главном претресу, пресудшањем оштећеног, сведока као и читањем списка установивши постојање горњег дела као и кривицу оптуженог, па му је обзиром на олакшице одмерио казну као напред.

Одбрану оптуженог суд није уважио. Тако исто нашао је, да нема дела претстављеног у оптужници из § 385. к. з., јер оптужени није био службено надлежан за општину М. где се дело догодило, већ само за Х. а претњу је сматрао, да је била таква, да је могла оштећеног да наведе да нешто учини на штету свог имања и т. д.

По овоме је Одељење Б. Београдског Касационог суда у Новом Саду доњело ову пресуду.

Касациони суд ревизију оптуженог одбацује, а призив његов не уважава, са доле наведених разлога.

Противу пресуде Окружног суда уложио је оптужени ревизију због повреде материјалног закона из § 337. бр. 1. а и 2. к. п. и призив због престроге казне. Наводећи, да и када би се узеле за доказане све чињенице изложене у чињеничком стању у пресуди, и у том случају не постоје сви елементи за постојање дела из § 329. к. з. на име не постоји најважнија елемент, претња каквим злом. Јер се из исказа оштећеног на главном претресу од 18.-XII-1935. несумњиво установљава, да је његова поћерка Ј. била и данас је мађарски поданик, пошто од њеног мужа С. Ј., који живи у Мађарској, није разведена, у критичном времену после убиства Ђ. В. Краља Александра I наше власти уклађале су све мађарске држављане, пребациујући их на њену територију, те би овај пропис морао бити примењен и на наведеног поћерку оштећеног. Према томе када је дошао и саопшти оштећенику да његову поћерку Ј. мора отпратити полицији у Х. одакле ће бити пребачена у Мађарску као њена држављанка, није оштећеноме ни његовој породици запретио никаквим злом већ им само саопштио једну постојећу наредбу власти. Дакле претња злом не постоји те нема ни наведеног кривичног дела.

Оценивши напред изложене ревизијске наводе, Касациони суд је нашао: да оптужениково дело описано у диспозитиву нападнуте пресуде, с обзиром на целокупно чињеничко стање у диспозитиву нападнуте пресуде, с обзиром на целокупно чињеничко стање установљено од стране Окружног суда, без повреде формалног закона, садржи сва битна обележја преступа изнуде означ. у § 329. кр. з., те је Окружни суд правилно поступио, када је на кривично дело за које је оптуженик оглашен кривим, применио наведени законски пропис.

Навод оптуженог да у даном случају не постоји један од најважнијих саставних делова овога преступа — претња каквим злом, неуместан је, с обзиром на чињеницу да би спровођање у полицију и пребацивање преко границе именоване поћерке оптуженог, дакле предавање исте неизвесној судбини према општем схватању, претстављало и значило за оштећеника једну доста велику непријатност одн. зло. Ирелевантно је, и у погледу постојања навод. кривичног дела то што се зло о којем је напред реч није имало учинити лично оштећеноме С. Ј., када се има у виду да би наведено зло учињено према његовој поћерци значило у ствари зло и за самога оштећеника.

Према томе, у конкретном случају не постоји ниједна од наведених повреда материјалног закона; па је стога, а на основу § 345. од 1. бр. 2. скрп. Касациони суд морао поменути ревизију да одбаци, као очигледно неосновану.

Решавајући о изјављеном призиву, у смислу §§ 334. од. 2. и 353. скрп. Касациони суд је нашао да казне о којима је реч у пресуди Окружног суда одговарају тежини учињеног кривичног дела и степену оптуженикове кривичне одговорности; па стога помен. призив није могао ни да уважи.

И ако није био пуномоћник, адвокат одговара за нехаш у смислу § 803. грађ. зак. (Пресуда I грађ. већа Касационог суда од 3.-XII-1937. г. Рев. 1634/37.).

Тужиља А. навела је, да је туженом С., адвокату, поверила посао око плате њеног потраживања по меници од 15.000 дин. Међутим тужени је пропустио да протестује меницу услед чега је један од регресних меничних дужника испео из обавезе а осим тога није, после одобрене забране на покретност дуга дужника прибавио уверење о томе да дужник расипа своју имовину и да је потраживање у опасности, па јој положено новчано јемство по § 399. грађ. суд. пост. пропало. Тражила је да га суд осуди да јој накнади причињену штету у 10.000 дин. услед професионалног нехата. Тужени је изјавио, да није био тужилин пуномоћник. Све акте — тужбе, забране и др. саставио је, не као пуномоћник, већ као техничко лице, пошто је тужиља сама те акте потписала и предала суду. Меницу није протествовао зато, што је његово правно схватање било, да не треба изискивати протест, пошто је пре доспелости менице предана тужба за суд. Признао је да је давао савете и упуства тужиљи и да јој је скренуо пажњу на све, што је било потребно али није могао да спроведе, пошто је тужиља водила спор сама.

Срески суд за град Београд донео је пресуду, којом је тужиљу одбио од тражења са разлога, што туженик С. није био пуномоћник тужилин, већ као правни саветник а у неколико као техничко лице, и што је туженик акт о забрани написао према подацима, које му је дала тужиља и она је исти и потписала. Осим тога суд је нашао, да туженик није био дужан да изиште протест због неисплате по меници у питању, јер није имао пуномоћије и у таквој ситуацији на тужиљи је лежала дужност да меницу протестује и да води рачуна о томе.

Окружни суд за град Београд није уважио призив тужилин већ је потврдио нападнуту пресуду среског суда. По нахођењу Окружног суда, правилно је правно схватање првог суда да је тужиља била дужна сама да протестује меницу с обзиром да је она била поверилац по истој меници а да туженик није био њен пуномоћник, већ да га је тужиља ангажовала само да јој састави извесне поднеске, које је она сама и под својим потписом употребила. Тако исто, Окружни суд је нашао да је правилно гледиште среског суда, да туженик не може бити одговоран ако је за тужиљу наступила каква штета услед погрешног правног схватања тужениковог да меницу у конкретном случају не треба протествовати. Јер, и ако би се узело да је тужениково правно схватање погрешно, оно не би тужиљи дало право на накнаду евентуалне штете, пошто се из §§ 804., 805 и 807. гр. зак. види да учинилац одговара за штету само онда, ако је она настала његовом кривицом тј. услед зле намере или небрежења учиниоцевог а погрешно правно схватање не значи небрежење, још мање злу намеру.

Касациони суд уважио је ревизију тужилачке стране, укинуо пресуде првог и прививног суда и правну ствар вратио првом суду на поновну расправу и пресуду са следећих разлога:

Основа је ревизијски навод о погрешној правној оцени ствари, јер је погрешно правно схватање прививног суда, да туженик у конкретном случају није био пуномоћник тужилин зато, што између њих није било писменог уговора о пуномоћју, већ да је тужиља ангажовала туженика само да јој састави извесне поднеске и да према томе туженик није био дужан да се стара о интересима тужилиним и да с обзиром на §§ 801., 803., 804., 805. и 807. не може бити одговоран за евентуалну штету. Овакво резонување погрешно је стога, што се ова правна ствар има расправити по §§ 802. и 803. грађ. зак. и §§ 20. и 21. Закона о адвокатима а не по општем прописима о накнади штете, како је то погрешно узео прививни суд, јер је туженик у тужби означене послове а на име за правне савете, које је тужиљи давао у погледу тражења забране као и писања појединих поднесака, био њен пуномоћник у смислу § 803. грађ. зак. Како је пак туженик адвокат, дакле лице коме је законом признато право за давање правних савета, то би он и био одговоран за накнаду штете која би његовим неправилним радом била учињена, без обзира да ли је било писменог пуномоћија или не, пошто је по §§ 20. и 21. закона о адвокатима адвокат овлашћен за давање правних савета без пуномоћија, који је посао дужан да обавља ревностно и савесно, из чега пак произлази, да би одговорност за накнаду штете проистекла и услед небрежења. Услед оваког правног схватања прививног суда, да туженик није био пуномоћник тужилин, прививни суд је погрешно нашао, да је тужиља сама крива, што није остварила све оно, на што би евентуално имала право на дан

доспећа менице. Тако, погрешно је нахођење призивног суда, да туженик С. не може бити одговоран зато, што је услед непротествовања менице о року дужник М. испао из обавезе, чиме је настала штета за тужиљу, пошто на туженику није лежала обавеза да изиште протест, кад у том смислу није имао тужиљин налог а осим тога, да је и његово правно схватање било у том погледу, да се меница не мора о року протествовати с обзиром да је по истој донето осудно решење. Касациони суд налази, да је оваква правна оцена призивног суда погрешна зато, што је на туженику лежала дужност да меницу, која му је била поверена од стране тужиље ради издејствовања забране и тражења осуде у року протествује, без обзира на то, да ли је од тужиље имао налог у том смислу или не, јер је туженик као адвокат, морао знати да пропуштањем рока за протест менице у смислу § 144. трг. зак. губе сва права, која притежалац има према преноситељу менице, те је као стручно лице, коме је меница била поверена, био дужан о овоме да води рачуна (§§ 20. и 21. зак. о адвокатима). Ово утолико пре, што је туженик знао, да тужиља не може сама изискати протест, пошто се меница код њега налази. То пак, што туженик није имао налог да изиште протест менице, без утицаја је, јер је посао у питању био такве природе, да није трпео одлагање, те је туженик према § 626. грађ. зак. био дужан да исти изврши и без наређења свога властодавца. Касациони суд налази, да туженика не може оправдати његово правно схватање, да меницу није требао да протествује, јер овакво схватање нема ослоња у закону, пошто ниједним законским прописом није предвиђено да осудно решење, како туженик сматра, може заменити протест због неисплате.

Према овоме Касациони суд налази да је оправдан ревизиони навод о погрешној правној оцени из § 597. тач. 4. грађ. парн. пост. и да би пресуду призивног суда требало преиначјати али како не достају чињенице, које су од битне важности за одлуку а наиме, што ни у првостепеном ни у призивном поступку није утврђено какве је све савете туженик давао тужиљи кад му се она обратила, нити пак величина штете на коју би тужиља евентуално имала право, Касациони суд је укинуо пресуду првог и првостепеног суда и вратио правну ствар на поновну расправу и одлуку.

Тих. М. Ивановић,
секр. Касац. суда у Београду.

Ознака „без протеста“ коју стави трасант-издавалац, после издања менице и ако пре рока за протест, не обавезује индосанте ако се са овим нису сагласили. (Пресуда Касационог суда од 23. септембра 1937. год. Рев. 1232./37.).

По предлогу Н. Н. банке као повериоца Окружни суд у Ужицу издао је менични платни налог 19.-II.-1934. год. По. 27, противу акцептанта, издаваоца и жиранта. Противу овога налога жирант је благовремено приговорио наводећи да напомена „без протеста“ изнад трасантовог потписа није била стављена у моменту издања менице, одн. стављања његовог, жирантовог, потписа, већ да је иста накнадно дописана без сагласности и обавештења жирантовог.

По изведеним доказима Окружни суд у Ужицу пресудом својом од 22.-IX.-36. г. По. 27. одржао је на снази менични платни налог а приговор одбацио са разлога:

„Меничним платним налогом овога суда По. 27./34.—1. од 19.-II.-1934. г. осуђени су тужени: акцептацт, издавалац и жирант Ј. Р., У. Б., Н. Р. сви трг. из Ужица да солидарно плате поверилачкој Н. Н. банци из Ужица суму од 70.000 дин. меничног дуга са 6⁰/₀ камате од 10. марта 1933. г. до наплате и 2463 дин. на име плаћене таксе и трошкова.

Противу овог платног налога благовремено је уложио тужени Р. Н. приговор, наводећи да је по меници, на основу које је следовао поменути платни налог, престао бити менично обавезан, а ово стога, што спорна меница у моменту кад је издата и потписана од стране трасанта У. и акцептанта Ј. као и од њега—туженог Р. као индосанта није имала поред потписа трасанта У. клаузулу „без протеста“ нити је та клаузула међу потписницима менице била уговорена. О року плаћања имала менице тужилачка Н. Н. Банка није спорну меницу поднела на исплату у року предвиђеном у § 37. мен. зак. нити изискала протест, а нити је у смислу § 52. м. з. о року плаћања нотификовала њену неисплату, те је самим тим фактом по сили закона у см. § 52. мен. зак. изгубила своја права

ww против свих меничних обвезника сем акцептанта, те се тиме његова обавеза као индосанта угасила.

Међутим, тужилачка банка по протеку рока за протест спорне менице наговорила је трасанта У., те је овај без знања осталих меничних потписника, накнадно ставио у меничном тексту поред свога потписа клаузулу „без протеста“, по којој у см. § 45, мен. зак. сви потписници менице остају и даље у обавези и без изисканог протеста, те је на тај начин променећу једном недопуштеном радњом његов правни положај као меничног обвезника, јер је тиме и ако будући ослобођен меничне обавезе постао понова менично обавезан и меница према њему постала способна за утужење.

За доказ ових својих навода приговорач се позвао на сведоке, саслушање странака под заклетвом и акта кривичног процеса вођеног противу претставника тужилачке банке Д. А. и трасанта спорне менице Б. У. окончаног пред овим судом под Кзп. 640/33.

Са изложеног предложио је да се менични платни налог По. 27./34.—1. укине према њему као индосанту, с тим да му тужилачка банка накнади трошкове.

Тужилачка Н. Н. банка преко свога пуномоћника, као противника приговорача, у писменом поднеску и на расправи пред судом навела је: да је трасант овлашћен у свако доба да стави на меници или другим каквим актом клаузулу „без протеста“ и да то ни у колико не измени меничну обавезу осталих меничних потписника, само у том случају ослобођава имаоца менице од дужности протествовања због неисплате, што је у интересу самих меничних потписника, јер се не излажу евентуално плаћању претствних трошкова. И ако је у кривичном процесу против трасанта спорне менице извршено судском пресудом утврђено, да је он поменути клаузулу ставио пре истека рока за протест, на шта је овлашћен по меничном закону, — то је приговор туженог Н. неумесан, па је предложил да се исти одбаци, а платни налог одржи у снази, с тим, да се тужени осуди на плаћање трошкова.

Изведени су потребни докази предложени од странака и њихов резултат изложен је у расправном записнику.

Налазећи према резултату проведене расправе и изведених доказа да је ствар дозрела за коначну одлуку — § 486. грпп. суд је у см. § 368. грпп., а базирајући се брижљиво на резултат расправе и изведених доказа по свом слободном уверењу оценио чињеничне наводе и принете доказе, па је нашао:

Неспорно је међу странкама да је тужени Н. потписао спорну меницу као жيرانт-индосант издату у Ужицу 9. децембра 1932. год. на суму од 70.000 дин. по којој је трасант Б. У. а акцептант Р. Ј. трг. из Ужица, а као поверилац појављује се тужилачка банка, а чији рок плаћања пада на дан 10. марта 1936. г.

Спорно је међу странкама а у томе је тежиште овог спора у следећем:

1) Да ли је клаузула „без протеста“ на спорној меници од стране трасанта У. стављена до истека рока за подношење менице на исплату одн. протест или је то учињено после протека тога рока, и какве последице отуда проистичу за имаоца менице.

2) Да ли је имаоца менице—у овом случају тужилачка банка—била дужна известити свог претходног индосанта—туженог Н. после стављања клаузуле „без протеста“ о томе да је меницу поднела на исплату и да иста није исплаћена, или то није била дужна учинити и какве последице отуда проистичу? и

3) Да ли је имаоца менице дужан у року одређеном у § 37. мен. закона поднети меницу на исплату у року за плаћање исте—и индосанту или не?

Ценећи ове истакнуте приговоре и противразлоге друге стране у веви позивних одредаба мен. закона, суд је даље нашао:

Ад. 1) ничим није утврђено да је трасант У. на спорној меници ставио клаузулу „без протеста“ после истека рока за протест, како то тврди приговорач, већ напротив, из извршене кривичне пресуде овога суда од 15.-II.-1935. год. Кзп. 640/33. и записника о главном претресу по кривници Д. А. и др. (в. одвојена акта), а напосе из одбране опт. Д. А. и сведоџбе сведока суд се уверио да је потписник менице У. као трасант пом. клаузулу „без протеста“ ставио на пом. меници по њеној доспелости, али у року односно последњег дана рока за протест, да би на тај начин себе и остале потписнике поштедео излишних трошкова око протеста, а то право даје му § 45. мен. зак., по коме трасант може пом. клаузулом ослободити имаоца да ради извршења регреса изиште протест због неисплате, тако да исти замењује протест. С обзиром на прописе меничног законика несумњиво је, да трасант може у свако доба у време или после издања менице

ставити пом. клаузулу и без знања и претходног изричног споразумевања са осталим меничним потписницима и то све дотле док траје рок за подизање протеста пошто се тиме права и обавезе осталих меничних потписника ни у колико не мењају, јер имаоцу менице и без ове клаузуле стоји на располагање средство изискивања протеста ради одржања обавезе меничних потписника. Ово утолико пре што пом. клаузула није битни састојак менице § 1. мен. зак. већ обична менична изјава коју овлашћено лице може да стави без обзира на пристанак других заинтересованих лица. Са овде изложеног следује да је и приговор у томе смислу неумесан и неоснован те и приговорач са тих разлога није могао испасти из меничне обавезе.

Ад. 2) По § 44. мен. зак. ималац менице мора известити свога индосанта да меница није о року плаћања исплаћена и то у случају напомене „без трошкова“ у року од четири дана после дана подношења менице на исплату. Закон претпоставља да је ималац менице у пом. року то учинио а ко противно тврди мора доказати. Приговорач Н. у свом приговору не нуди ни један доказ, у овом и оваквом смислу, те је већ због тога његов приговор неоснован. Но да је ималац менице заиста пропустио нотификовати индосанту неисплату менице у пом. року, ипак то не утиче ни у колико на меничну обавезу индосантову. Он остаје и даље менично обавезан но ако би услед пропуста тога извештаја претрпео какву штету или би доцније његови регресиони обезвезници постали инсолвентни имаоца би му могао одговорати за накнаду штете но и тада само у висини меничне своте § 44. од. послед. мен. зак. Но то не значи да би индосант-туженик могао то право остваривати путем приговора на платни налог, већ особеном тужбом за накнаду штете, па следује да је приговор и у овоме погледу неумесан.

Ад. 3) Што се тиче приговорног навода, да је индосант испао из меничне обавезе са разлога што му ималац није у року плаћања поднео меницу на исплату у смислу § 52. ст. II. мен. зак. суд налази да је такође неоснован, јер по § 27. мен. зак. акцептом се трасат обавезује да меницу плати о доспелости, значи, да се једино меница њему има презентирати у року предвиђеном у § 37. мен. закона на исплату а не и италом меничним потписницима, те је са овим без значаја, што ималац менице није исту поднео индосанту на исплату. Главни је једино да се меница поднесе акцептанту на исплату, и кад тај факт није оспорен а на спорној меници постоји клаузула о отпущу од протеста, који у свему замењује протест онда је тужени Н. као индосант остао у меничној обавези а приговор о противном факту без икакве је вредности.

Са изложенога суд је одбио извођење доказа понуђених у приговору и на расправи јер исти нису од важности за одлуку по овој ствари те би се поступак само одговорачу на је и следовала пресуда како у диспозитиву гласи.

По призиву туженог Н. Београд. Апелаци. суд пресудом својом од 17. априла 1937. г. Пл. 1858. потврдио је побијану пресуду Окр. суда а призив није уважио са разлога:

„У конкретном случају спорно је само то, да ли је клаузула, без протеста на спорној меници од стране трасанта У. стављена од истека рока за подношење менице за исплату односно протеста или је то учињено после протекла тога рока и какве правне последице отуда проистичу за имаоца менице.

Чињеничним стањем у побијеној пресуди утврђено је, да је потписник менице У. као трасант пом. клаузулу „без протеста“ ставио на поменутој меници по њеној доспелости али у року односно последњег дана рока за протест, да би на тај начин себе и остале потписнике поштедео излишних трошкова око протеста, што је уосталом дозвољено по § 45. мен. зак.

Па како ову клаузулу трасант може ставити и без знања и претходног изричног споразума са осталим меничним потписницима, и то све дотле док траје рок за подизање протеста пошто се право и остале обавезе меничних потписника ни у колико не мењају, јер ималац менице, и без ове клаузуле може да изиште протест ради одржања обавезе осталих меничних потписника, и како меница у питању испуњава све законске услове § 1. мен. зак. а тужени Н. као жирант, индосант, није оспорио свој потпис на пом. меници издатој у Ужицу 9.-XII.-1932. г. на суму од 70.000 то је Окр. суд правилно поступио кад је побијаном пресудом одржао на снази мен. платни налог и према туженом Н. Р. Ово утолико пре, што клаузула „без протеста“ није битни састојак менице § 1. мен. зак. већ обична менична изјава коју овлашћено лице може да стави без обзира на пристанак других заинтересованих лица, те меница која иначе испуњава све законске услове, у важности је без обзира на означену клаузулу т. ј. да ли је стављена без или са протестом, и како призивни навод под 1. да је Окр.

суд погрешно одбио извођење предложених доказа саслушањем сведока под заклетвом и сведока, који би утврдили чињенице да је клаузула „без протеста“ стављена после истека рока за исплату менице и после рока одређеног за протест као и да о исплати није обавештен, неумесан је са разлога:

Доказ о спорним чињеницама може се по § 467. гр. п. п. изводити саслушањем странака као и сведоцима само онда, ако суд на основу проведених доказа није могао доћи до уверења о истинитости или неистинитости чињеница важних за одлучивање. Ако су изведени докази довољни за стицање судијског убеђења и доношење одлуке, суд остале понуђене доказе, неће ни изводити, јер би се извођењем непотребних и излишних доказа, ишло само на одуговлачење спора §§ 244. и 245. грпп. Уосталом суд је слободан у оцени доказа и уверење стечено на основу истих по § 368. грпп. не може се побијати. Чињеница пак да су сведоци испитани у кривичном а не грађ. спору, без утицаја је на судску одлуку, јер су испитани сведоци своје исказе дали непосредно пред судом, а окр. суд заснивајући своју одлуку на исказима испитаних сведока, који се иначе слажу са свим ислеђеним околностима, правилно је донео нападнуту пресуду. Заклетва сведока такође није увек обавезна са разлога, што суду стоји на вољи, да ли ће сведоке да испита под заклетвом или не. Исказ сведока без заклетве може бити од истога значаја као и исказ сведока под заклетвом.

Привизни навод под II а) неумесан је са разлога што је чињеничним стањем у пресуди Окр. суда противно утврђено а на име да је трасант У. клаузулу на меници „без протеста“ ставио пре истека рока за протест означене менице.

Привизни навод под б) неумесан је са разлога: По § 44. мен. зак. имацац менице мора извести свога индосанта да меница није у року плаћања исплаћена, и то у случају напомене „без трошкова“ у року од 4 дана после дана поднете менице на исплату. Према чему излази да је имацац менице то и учинио, а кад тужени Н. противно тврди, морао је то и доказати што он није учинио као што је Окр. суд правилно узео. У осталом баш да је ово и пропуштено то ни у колико не утиче на обавезу индосантову. Ако би услед тога пропусти и претрпео неку штету, или би дошнине његови обезвници постали инсолветни имацац менице би му одговарао за накнаду штете, наравно у висини меничне своте. Ово би се право могло остварити само посебном тужбом за накнаду штете а не приговором противу мен. платног налога.

Привизни навод под в) неумесан је са разлога: Без утицаја је чињеница што имацац менице исту није поднео индосанту на исплату; главно је, да је меница поднета акцептанту на исплату §§ 27. и 37. мен. зак. И кад тај факат није оспорен, а на спорној меници стоји клаузула о отпусту од протеста који у свему замењује протест, овда је тужени Н. као индосант остао у мен. обавези како је у осталом и Окружни суд са наведених разлога правилно узео.

Са изложенога а на основу §§ 591. и 592. грпп. Београдски Апелациони суд привиз тужене стране није уважао и донео је одлуку као у диспозитиву.

Противу пресуде привизног суда тужени жирант уложио је ревизију и Касациони суд пресудом Рев. 1232./37. од 23.-IX.-937. г. уважао је ревизију туженика и преиначио пресуду тако да гласи:

Платни налог издат од Окружног суда у Ужицу 19. фебруара 1934. г. По. бр. 2734./1. према туженом Р. Н. трг. из Ужица укида се и тужилачка банка се од свог тужбеног тражења према туженом Н. одбија као од тражења неумесног.

Испитујући пресуду привизног суда у смислу § 598. грпп. поводом ревизије туженика Касациони суд је нашао:

Основан је ревизијски разлог из т. 4. § 597. грпп. јер је привизни суд дао погрешну правну оцену о спорној ствари налазећи да је туженик обавезан да тужилачкој банци плати спорну суму. Напротив Касациони суд налази да ова обавеза туженога не стоји са разлога:

Обавеза разних меничних обезвника није једнака. Главни менични дужник код трасиране менице је акцептант, јер се акцептом трасат обавезује да меницу плати о доспелости — § 27. м. з. а остали менични обезвници само одговарају да ће меница бити исплаћена — § 9. и 14. м. з. Према овоме менична обавеза акцептанта је безусловна, а трасанта и индосанта условна и супсидијерна тј. настаје само у оном случају и под условом, ако акцептант на дан плаћања меницу не исплати, што се има протестом утврдити — § 43. мен. зак. Протестом због неисплате доказује се да је имацац менице покушао да му се меница плати, али да иста без кривице имаоца менице није плаћена.

Ту околност да акцептант меничну своту о доспелости није платио, односно да је одбио исплату треба утврдити јавном исправом.

Протест је услов за одржавање регресних права, те имацац ако о року не по-

дигне протест губи право регреса против свију регресних обезбика—§ 52. м. з. За регресне обезбике подизање протеста има значаја, јер они се по § 44. м. з. о томе извештавају и тиме дознају насигурно да меница није исплаћена и да је настала њихова обавеза, те они икупљењем менице ослобођавају се даљих трошкова.

По § 45. м. з. имаоца менице од дужности протеста може ослободити са напоменом „без протеста“ или „без трошкова“ трасант или индосант. Ова институција је суругат судског протеста.

Ако је ову клаузулу ставио трасант онда имаоца менице и без подизања протеста може тражити регрес противу ма којег обезбика. Ако ову клаузулу стави који од индосаната, онда имаоца менице може без подизања протеста тражити регрес само противу дотичног регресног обезбика, који је опростио протест, и доцнијих којима је иста позната, а за тражење регреса противу претходних обезбика протест је ипак потребан.

Чињеничким ставем по овом спору утврђено је, да је трасант В. клаузулу „без протеста“ на спорној меници ставио после потписа туженог, када је ова меница била на есконту код тужилачке банке, а пре рока за протест.

Према оваквом чињеничком стању клаузулу „без протеста“ везује само трасанта а не преноситеља индосанта за коју тужени није знао при потпису менице, пошто тада није ни била стављена нити је доцније акцептирао, јер према наведеним законским прописима стављену клаузулу „без протеста“, која је идентична протесту § 43. м. з. морају акцептирати и регресни обезбници. Поред овога у § 69. м. з. постављен је принцип, да сваки менични потписник одговара само за оно што је својим потписом покрио. — Па како тужилачка банка о року није изискала протест по § 43. м. з. то је изгубила право наплате по спорној меници према туженом, те се од свог тужбеног тражења има одбити—§ 52 м. з. а платни налог издат од Окружног суда у Ужичу 19. фебруара 1934. год. По. 275./34. према туженом Н. се укида—§ 647. од. I грпп.

Према оваквом гледишту менични закон предвиђа редован и нормалан случај стављања ове клаузуле од стране трасанта само при издању менице те да иста важи и за индосанте, а дозвољава му стављање исте и после издања, на меници или другом писмену, али тада иста обавезује само трасанта. Законодавац није ни могао давати право трасанту да после издања менице, без знања индосаната, може ставити ову клаузулу а да иста везује преноситеља, јер би тиме допустио мењање меничног уговора без пристанка преноситеља што би било противно меничној обвези.

Са наведених разлога Касациони суд је уважио ревизију туженикову и на основу § 604. од. I грпп. одлучио као у диспозитиву.

У оцену ревизијског разлога из т. 3. § 597. грпп. који се у ревизији истиче Касациони суд није се упуштао пошто је према оваквој одлуци постао безпредметан. Навод тужиоца у одговору о небаговремености призива неумесан је, јер је то тужилац могао ревизијом нападати.

Радмила Ј. Маринковић,
секретар Касационог суда у Београду.

Примени прописа § 357. грађ. парн. пост. има места и у случају ненадлежности суда, која се споразумом странака по § 101. гр. и. п. не може ошклониши. (Закључак Касационог суда у Београду од 25. маја 1937. год. Рек. 316.)

У правној ствари тужиоца Љ. М. противу туженика М. З., због издржавања ванбрачног детета, Окружни суд у Неготину закључком од 27. новембра 1936. г. По. 122./35., огласио се ненадлежним за пресуђење овог спора, са разлога:

„Тужитељица је тужбом својом противу туженика молила да суд истога обавезе да јој плати у име издржавања ванбрачног детета малолетног Б. Њ. М. и то: до данас 26.700 дин. од дана рођења тј. од 9. новембра 1926. г. па за прве три године тј. до 9. новембра 1929. г., до дана тужбе тј. 20. априла 1935. год. што износи 5. година и пет месеци по 300. дин. месечно или 19.500. дин. свега дакле 26.700. дин.

Окружни суд је водио поступак, али је на рочишту одржаном дана 27. новембра 1936. г. тј. пре рочишта добио поднесак предат од стране туженика суду 30. октобра 1936. г. којим је молио суд да се исти узме у поступак и тужитељица са тужбом као неоснованом, поднетом стварно ненадлежном суду одбије и осуди на снашање свих парничних трошкова.

Заступник тужитељице је изјавио на рочишту, да није примио II. примек предлога туженика од 30. октобра 1936. те је молио да му суд такав примек достави ради изјашњења по истом. Остао је у целости код поднете тужбе. Противно се преслушању пријављених сведока који нису дошли, пошто је овде у питању издржавање ванбрачног детета а не истраживање патернитета, те је непотребно њихово преслушање, већ да суд висину издржавања ванбрачног детета може установити путем вештака.

Упуштајући се у оцену поднетог предлога од стране туженика од 30. октобра 1936. г. Окружни суд налази:

Да за пресуђење ове ствари није надлежан Окружни суд у Неготину, већ је у смислу § 44. т. 2. грпп. искључиво надлежан средњи суд, јер тужбени захтев у овом спору за издржавање ванбрачног детета који је по закону дозвољен и може се остваривати редовном грађанском парницом, те је стога суд морао донети закључак као у диспозитиву закључка, а досадашњи поступак прогласити за ништаван.

По рекурсу тужиоца, Апелациони суд у Београду закључком од 3. априла 1937. год. Пл. 535. укинуо је закључак Окружног суда, са разлога:

„И ако, кад је у питању апсолутна не надлежност, суд може о њој одлучивати и по дужности — § 335. грпп. ипак, када се у конкретном случају о овој не надлежности одлучује по предлогу туженика у његовом поднеску од 30.-X.-1936. год. поводом кога је суд донео и свој закључак на расправи од 27. новембра 1936. г. да се речени поднесак достави тужилачкој страни, — онда суд није могао одлучивати о овом предлогу, пре него што о њему узме реч од тужилачке стране, јер таквим начином повредио би се пропис т. 4. § 571. грпп. а тужиоци одузело право да се користи одредбом § 357. грпп.

По рекурсу туженика, Касациони суд у Београду закључком од 25. маја 1937. год. Рек. 316. потврдио је закључак Апелационог суда, са разлога:

Навод рекурса, да је погрешно рекурсни суд што је укинуо закључак првог суда налазећи, да се тужилац у овом случају може користити прописом § 357. грпп., јер да примени овога зак. прописа у овом случају нема места, пошто је у питању не надлежност суда која се ни споразумом странака не би могла отклонити, — неоснован је стога, што се у § 357. грпп. не прави разлика између не надлежности суда која се може уклонити споразумом странака и не надлежности суда која се овим споразумом не може уклонити већ је прописано, да у случају приговора не надлежности од стране туженика, тужилац може предложити да се тужба спроведе суду који тужилац означава, према чему примени пропис § 357. грпп. има места и у случају не надлежности суда која се споразумом странака у смислу § 101. грпп. не може отклонити.

Стога је правилно поступио рекурсни суд што је укидајући закључак првог суда, којим је тужба због не надлежности суда одбачена, упутио суд на пропис § 357. грпп.

Постојање писменог уговора о адвокатској награди може се доказивати свим доказним средствима предвиђеним у закону о судском поступку у грађанским парницама. (Пресуда Касационог суда у Београду од 27. децембра 1937. год. Рев. 1781.).

У правној ствари тужиоца М. Д. противу Ф. Г. због дуга од награде, Средњи суд за град Београд пресудом од 1. фебруара 1937. год. П. 301. осудио је туженика на плаћање спорног дуга, са разлога:

„Тужилачка страна наводи да је заступала туженика пред Сталним изабраним судом трг. коморе у Београду у његовом спору противу М. Е. и да је за то заступање било уговорено да тужилац по завршетку спора пред тим судом плати тужиоцу 5.000.— дин. плус досуђени трошкови од стране суда. Пошто је пред Изабраним судом донета пресуда, којом је туженом Г. делимично досуђен тужбени захтев као и 800.— дин. на име трошкова, и пошто је тужени Г. изјавио да је са том пресудом задовољан то тужилац није ни изјавио правни лек. Међутим тужени одбија сада да плати тужиоцу уговорену награду те је тужилац био приморан да се обрати суду.

Тужена страна пориче тужбене наводе и тврди да је између тужиоца и њега заиста постојао уговор о висини награде за заступање пред Изабраним судом, и да је та награда била у 5.000.— дин. али под условом да тужени спор добије. Дакле та награда је била везана за повољан исход спора. Што се тиче парничних трошкова о њима у томе уговору није било речи. Поред тога, након

свршетка спора, тужени је понудио, с обзиром на неповољан свршетак 1000.— дин. за заступање, и тужилац је пристао на тај нови уговор пошто му је понудио да то састави записнички и записник потпише, што је тужени и учинио.

Изведени су докази предложени од стране парничних страна према закључку на записнику од 1. фебруара 1937. год.

По размотрењу поднетих доказа у см. § 368. гр. п. п. суд по своје саодном уверењу налази:

Неспорно је међу странкама да је између њих постојао уговор о награди за заступање туженика пред Избраним судом у спору туженика противу М. Е. Спорно је међутим то, да ли је награда била везана за повољан исход спора како тврди тужени, или не, како тврди тужилац. Такође је спорно дали у награду поред 5.000.— дин. имају по уговору ући и парнични трошкови досуђени пресудом избраног суда или не, као и пренов уговора о награди у висини од 1000.— дин. пошто тужилац те чињенице спори.

Суд налази да је тужбени захтев потпуно основан па га је с тога и досудио у целости, а ово са следећег:

Пресудом избраног суда трг. коморе у Б. Бр. 12812/36 туженику је досуђено 6.250.— дин. као и 800.— дин. на име трошкова. Према томе спор је окончан пред тим судом делимично у корист туженика. Туженик је упутио писмо туженику изјављујући да на пресуду не жели да се жали, већ моли да се пресуда огласи извршном. Према томе чињеница да је тужени у писму од 3. новембра 1936. год. изјавио да на пресуду не жели да се жали, може се сматрати као његова потврда да је пресудом задовољан.

Исказом сведока М. М. у потпуности се потврђују наводи тужиоца, да је за заступање уговорена награда од 5.000.— дин. плус парнични трошкови досуђени од Избраног суда, као и то да тај уговор доцније није ни уколико мењан. Поред тога, и сам тужени је изјавио, да на случај да му се не досуди баш цело тужбено тражење, није ништа уговорено у погледу награде, те и да стоји његов навод да је награда имала бити плаћена само на случај повољног исхода спора, ипак би је био дужан платити, пошто су његови поступци после доношења пресуде по томе спору, манифестовали његово задовољство пресудом, што ће рећи да је спор ипак по њега повољно завршен. Не стоји навод туженика да је уговор доцније преновљен за награду од 1000.— дин. пошто се у записнику, а по његовој изјави види, да се тај уговор односи на заступање пред Трговачким судом а не пред Избраним судом, пред којим је вођен спор са М. Е. Навод туженика да је записник потписао не читајући га Суд није могао уважити као оправдан.

С обзиром на све изложено као и на исказ самог тужиоца, који је у свему потврдио наводе своје тужбе, Суд је и донео своју пресуду као у диспозитиву.

При томе суд се није упуштао у оцену питања да ли је та награда претерано велика с обзиром на величину досуђеног тужбеног тражења пресудом Избраног суда будући да је такав уговор био воља странака, која није противна § 13. и 538. грађ. зак.

По призиву туженика, Окружни суд за град Београд пресудом од 2. јуна 1937. год. Пл. 402. потврдио је пресуду Среског суда, са разлога:

„Тачан је навод туженика, да је за ваљаност погодбе адвокатског хонорара потребно према § 27. Зак. о адв. писмена исправа, али када се из исказа тужоачева види да је писмени уговор закључен и кога је чак уз тужбу приложио и овај његов исказ поткрепљен исказом сведока М. М. чин. канц. тужоачеве, онда се мора узети да је тужилац испунио услов из § 27. Зак. о адв. јер је њиховим исказима утврђено постојање тога писмена. Што се тиче висине хонорара суд се у то питање није упуштао, пошто је исти уговорен писмом странака, а тај споразум о висини хонорара није противан § 13. у в. § 538. грађ. зак.“

По ревизији туженика, Касациони суд у Београду пресудом од 17. децембра 1937. год. Рев. 1781. потврдио је пресуду Окружног суда, са разлога:

„Пуномоћник тужене стране побија пресуду призивног суда у целини, наводећи као ревизијске разлоге, да се нападнута пресуда заснива на погрешној правној оцени ствари и на чињеничкој претпоставци, која је у противуречности са парничним списима — § 597. тач. 3. и 4. гр. п. п.“

Погрешна правна оцена, према наводима ревидента, састоји се у томе, што је по § 27. зак. о адв. за ваљаност погодбе о адвокатској награди потребна писмена исправа, коју тужилац у овом спору није поднео, а постојање такве

www.unilib.rs
 исправе вели, да се може доказивати једино подношењем саме исправе, а не и другим доказним средствима.

Ревизијски разлог пак, из § 597. т. 3. гр. п. п. ревидент заснива на томе, што је у позивној пресуди означено, да је тужилац уз тужбу поднео писмени уговор о установљеној адвокат. награди, а то у ствари не стоји, нити то произилази из чињеница утврђених у парничним списима.

Упуштајући се у оцену изнетих ревизијских разлога, Касациони суд је нашао:

Не стоји навод, да је позивна пресуда заснована на погрешној правној оцени ствари, јер по § 27. Зак. о адв. заисти је погрешно да уговор о адвокатској награди буде закључен у писменој форми, али постојање таквог писменог уговора може се доказивати свим доказним средствима, предвиђеним у закону о судском поступку у грађанским парницама. Па како из чињеница утврђених у позивној пресуди произилази, да је исказом сведока М. М. утврђено постојање таквог уговора са тачно одређеним обавезама туженог, онда је правилна одлука позивног суда о осуди туженог на плаћање, на које је обавезан по поменутом уговору — §§ 531. и 21. грађ. зак.

У погледу другог ревизијског разлога из § 597. т. 3. гр. п. п. Касациони суд налази, да заиста постоји противуречност на коју се ревидент позива, јер навод из позивне пресуде, да је тужилац уз тужбу поднео писмени уговор, ни у првостепеном нити у позивном поступку ничим није утврђен. Но да би противуречност са парничним списима била разлог за поништај нападнуте пресуде, потребно је по § 598. т. 3. гр. п. п. да се та пресуда у којој битној тачци заснива на погрешној чињеничкој претпоставци, што овде није случај, јер с обзиром да је постојање писменог уговора о адвокатској награди тужиоца утврђено исказом сведока М., изнета противуречност са парничним списима — правно је ирелевантан. Без обзира дакле, што писмени уговор није поднет, његово постојање је утврђено те је без утицаја околност што позивни суд погрешно наводи да је писмени уговор поднет уз тужбу“.

У случају да парничар има више пуномоћника, рок за изјаву правног лека има се рачунати од дана прве доставе једном пуномоћнику, а не од дана друге доставе осталим пуномоћницима (Закључак Касационог суда у Београду од 5. новембра 1937. год. Рек. 413.).

У правној ствари Парне пиваре Ђ. В., противу П. И., због дуга, Окружни суд у Скопљу пресудом од 28. септембра 1936. год. По—78., одржао је на снази издати менични платни налог, са разлога:

„Туженик у приговорима оспорава висину тужбеног захтева наводећи да је од дуговане суме исплатио у ратама суму од дин. 8.400.— и уступањем уложне књижице Шиљановића на суму од Дин. 2.750.— те је укупно рачунајући обе ове суме остао дужан суму од Дин. 6.850.—, па је захтевао да се тужбени захтев у толико одбије, у колико пак изђе суд да је тужбени захтев застарео, да се исти у целости одбије.

Заступник тужиоца на усменој расправи навео је: да је исправан обрачун који туженик подноси у приговорима, а који обрачун износи Дин. 20.726.— и то: Дин. 15.000.— у готову, а Дин. 5.726.— за излферовано пиво. Међутим нетачно је тврђење да је тужилац примио на име отплате овога дуга поред суме од Дин. 8.400.— и суму од Дин. 2.750.— по уложној књижици Ш. као уступилац уложне књижице није могао овај улог наплатити за тужилачку фирму.

Приликом регулисан а овог дуговања туженик је издао меничну обавезу на остатак неплаћеног дуговања у суми од Дин. 15.000.— од које суме је један део исплатио тако да је остало још неисплаћених Дин. 12.326.— колико се и тужбом тражи.

Пошто туженик није доказао да је по реченој утуженој меници наплаћено више но колико износи тужбени захтев, то суд оценивши све поднете доказе налази да је тужбени захтев потпуно доказан, па је стога и издати менични платни налог ваљало огласити снажним, јер истакнутом приговору застарелости није имало места“.

По позиву тужене стране, Апелациони суд у Скопљу закључком од 13. марта 1937. год. Пл. 1873, одбацио је позив као неблаговремен, са разлога:

„Парничним пуномоћием поднетим уз приговор По—78. противу меничног платног налога туженик И. П., каф. из Богомила, овластио је С. В. М., адвок. из

Велеса, да га може заступати у парници пиваре Ђ. В, а. д. из Београда противу њега — туженика. Као заступник туженика С. фигурира на поднесцима тужениковим а и зват је као такав на усменим расправама одржаним пред првостепеним судом ове правне ствари, па му је као таквом и уручен примерак нападнуте пресуде на дан 22. октобра 1936. год. Према овоме, а у смислу §§ 289., 558. и 559. грпп. позив тужене стране јавља се као неблагоприятан, пошто је у суду првог степена, према констатацији у акценту, примљен 9. новембра 1936. г. после петнајест дана од дана уручења отправке пресуде позивалачкој страници.

То што је позив потписан од адв. Т. Б. из Скопља, кога је туженик П. привео на усменој расправи на дан 14. марта 1936. год. и што је отправак нападнуте пресуде уручен и њему — Т. 31. октобра 1936. год. не може се узети, да је туженику почео тећи рок од дана када је Т. примно пресуду, јер парнично пуномоћје за адв. С. М. није отказано преко парничног суда, како се по § 138. тражи за уредан и пуноважан отказ пуномоћја, нити се из списка види, да је туженик такав отказ желео да изврши. Па како је по § 289. грпп. достава списка уредно извршена, када се, у случајевима када странка има више заступника, достава изврши једноме заступнику и како је у овом случају заступнику С. примерак нападнуте пресуде уручен 22. октобра 1936. год. а потом Т., то је на основу изложеног одлучено као у диспозитиву*.

По рекурсу туженика, Касациони суд у Београду закључком од 5. новембра 1937. год. Рек. 413., потврдио је закључак Апелационог суда, са разлога:

„Ценећи рекурсне наводе туженика, Касациони суд је нашао: рекурсни навод туженика, да је позивни суд на овај случај погрешно применио § 289. грпп. који се односи на случајеве кад постоје више заступника овлашћених само за пријем достава, и да је позивни суд адв. Т. требало да третира као јединог пуномоћника тужене стране, као што га је сматрао и првостепени суд, неоснован је. Ово са разлога, што је позивни суд правилно нашао, да се на конкретан случај има применити § 289. грпп. по коме се, за случај, да један парничар има више заступника достава има сматрати уредном, ако је само једном заступнику извршена предаја једног примерка онога, што се има доставити. Јер, када је чињеничким стањем, које је усвојио позивни суд, утврђено, да је туженик П. за вођење овог спора издао пуномоћје адв. М. С., који је уложио и приговор против платног налога, као и да туженик у смислу § 138. грпп. ово пуномоћје своје пуномоћнику није отказоа, а да је имао и другог пуномоћника, који се дошњи на рочиштима, као заступник туженог појављивао, онда је суд према § 291. грпп. био овлашћен све доставе пуномоћнику С. да врши и да га као пуномоћника сматра све док његово пуномоћје у смислу наведеног § 138. грпп. не буде престало. Код оваквог стања ствари правилно је гледиште позивног суда, да се рок за изјаву позива туженику има рачунати од дана 22. октобра 1936. г. као дана, када је достава пресуде извршена пуномоћнику С., а по нахођењу Касационог суда с обзиром на § 289. грпп. без утицаја је околност, што је Окружни суд пресуду доставио другом пуномоћнику адв. Т. а ово у толико пре што је њему пресуда достављена 31. X. т. г. Према томе, не стоји навод у рекурсу, да је суд, требао само адв. Т. да третира као пуномоћника тужениковог, па следствено томе, да и рок за изјаву правног лека узима од дана када је њему пресуда достављена“.

Јован Д. Смиланић,

секретар Касационог суда у Београду.

Нема места ошказу стана учињеном од стране приватног чиновника због премештаја из Београда, ако овај услов није предвиђен у уговору о закупу.

Д. К. чиновник главне земљорадничке Набављачке Задруге, отказоа је за 1. јули стан туженику М. С. а као разлог навео је, да је премештен из Београда за Зајечар, према одлуци Главног Сав. главне набављ. задруге од 9. јуна 1936. год. и да се на нову дужност има јавити 15. јуна 1936. г.

Тужени М. С. преко свога заступника, поднео је приговоре среском суду за град Београд под П. 4204.36., тражећи да се отказ укине, јер је према писменом уговору о закупу стана предвиђен отказ само на месец дана пре 1. маја и 1. новембра.

Пошто на расправу тужилац није дошао већ само заст. туженика, па је по његовом предлогу суд донео пресуду да се отказ укида дајући следеће об-

разложење: „На основу проверених доказа суд је нашао да су странке склопиле писмени уговор од 4.-X-935. г. приликом узимања стана под закуп, којом су приликом уговориле да закуп стана траје до отказа, а да се отказ може вршити на месец дана пре 1. маја и 1. новембра.

Како према § 655. тачка 1. грпп. странке, ако су се посебно погодиле о року за отказ и повраћај порабног предмета, могу редовно само у томе року учинити отказ, па како овај отказ није учињен за 1. новембар већ за 1. јули то се отказ има укинути. Навод тужилачке стране да је отказ учињен и пре рока због премештаја, суд налази да је неумесан и неоснован, јер да би се отказ могао учинити и пре рока, због премештаја, потребно је да овај услов уђе у уговор, па како у конкретном случају, премештај тужиоца није ушао као услов за отказ уговора, то је суд одбио да одржи отказ на снази, налазећи да је изнети разлог неоснован“.

Противу ове пресуде тужилачка страна изјавила је призив па је Окружни суд за град Београд својом пресудом Пл. 119./37. уважио призив, нападнуту пресуду преиначио и изрекао да се отказ одржава на снази са разлога: „да је побудна пресуда неправилна и на закону не може опстати. Нападнута пресуда заснива се на погрешној правној оцени чињенице, а нарочито право тужиоца да откаже уговор о закупу о роковима који се предвиђају у § 656. грпп. пошто овај отказ и није засновао на овим законским прописима. Закупац заснива свој отказ на основу § 702. г. з. истичући да је као службеник чиновник главног Савеза српских Земља задруга премештен у Зајечар и мора ићи на своју нову дужност, то је призивни суд одбацио разлоге изнете у нападнутој пресуди па је узео у оцену питање права тужиоца да уговор о закупу откаже пре истека рока, па је нашао да је, с обзиром на неоспорену чињеницу у пресуди, да је тужилац одлуком Савеза од 9. јуна 936. г. премештен у Зајечар, тужилац је могао отказати и пре истека рока закупног уговора, и на основу § 702. грађ. зак. у в. §§ 8. и 10. грађ. зак., јер ако се не би јавио тужилац на нову дужност његово би место било упражњено“.

Касациони суд у Београду пресудом својом Рев. 968./37. од 18. јуна 937. год. уважио је ревизију тужене стране, укинуо пресуду призивног суда и изрекао да се отказ укида, дајући следеће образложење: „туженик у ревизији наводи да се пресуда призивног суда оснива на погрешној правној оцени ствари т. 4. § 597. грпп., јер је призивни суд погрешно нашао да је тужилац могао отказати стан, због тога што је премештен у Зајечар, у см. § 702. у в. §§ 8. и 10. гр. зак. и ако је у уговору о закупу наглашено да се не може закуп отказати пре истека рока и да се у случају исељења пре истека рока има платити кирија до краја рока.

Ценећи овај навод ревизије Касациони суд налази да је исти законски основан, јер се пресуда призивног суда оснива на погрешној правној оцени ствари т. 4. § 597. грпп.

Погрешно је призивни суд када је нашао да тужилац има право да откаже стан. По § 655. т. 1. грпп. уговор се сме отказати, ако су се странке посебно погодиле о року за отказ и повраћај порабног предмета, редовно само у томе року, а из уговора од 4. новембра 1935. г., који су странке закључиле приликом узимања—давања стана под закуп, види се, да се отказ може вршити на месец дана пре 1. маја и 1. новембра. Па када у уговору о закупу није ушло да се закуп може отказати и пре рока, због премештаја, то тужилац није ни могао отказати стан, и отказ учињен преко Среског суда за град Београд 12. јуна 936. год. има се укинути.

У остале наводе ревизије Касациони суд се није ни упуштао, пошто су исти постали беспредметни с обзиром на овакву одлуку Касационог суда“.

Исти случај расправио је Касациони суд у Београду пресудом Рев. 1105./37. од 2. септембра 937. г. задржавајући своје становиште као код напред наведеног случаја.

Износени ова два случаја отказа видимо да је Касациони суд, сасвим правилно стао на гледиште, које заступа и Срески суд за град Београд у својој пресуди, да нема места отказу када је у питању приватни чиновник.

Међутим, када је у питању државни службеник, Касациони суд је стао на гледиште да исти може учинити отказ ако је премештен из Београда, мада у уговору о закупу овај услов није предвиђен као разлог за отказ. Ова одлука Касационог суда објављена је у архиву у свесци за новембар 936. год.

Сматрамо, да је становиште Касационог суда по овом случају погрешно, и то баш са разлога које је Касациони суд дао код случаја које смо горе наве-

ли, јер ни у овом случају, када је у питању државни службеник, нису испуњени услови из уговора где је предвиђен разлог за отказ, трајање закупа и отказни рок, нити су одржани рокови из §§ 655. и 658. грпп., када се само отказ може уважити. Према томе ни у овом случају не може се применити пропис § 702. г. з. нити са тог разлога отказ учинити путем порабног поступка већ би се раскид закупног уговора између чиновника-закупца и закуподавца, могао провести путем редовног поступка, када би се овај случај можда могао подвести под пропис § 702. гр. зак.

После одређивања усмене расправе може ли суд по званичној дужности узети у оцену питање месне надлежности.

По тужби П. 3568./35. противу тужене Н. С. из Београда, Срески суд за град Београд био је одредио усмену расправу. На одређену расправу дошао је само заст. тужилачке стране док је за тужену враћен позив јер се није могла пронаћи на датој адреси. Суд је одложио расправу и наложио заст. тужиоца да достави суду тачну адресу тужене. Поступајући по овом закључку тужилац је известио суд да тужена сада станује у Бања Луци и молио суд да се туженој достави позив и тужба на ту дату адресу.

Међутим, суд је донео одлуку, да се тужба одбаци због ненадлежности, налазећи да је надлежан срески суд у Бања Луци јер тужена тамо станује—§§ 61. и 62. грпп. а да рочиште које је било раније одређено није ни одржано услед непредаје позива туженој те да се према § 327. у в. §§ 195. и 197. грпп. има сматрати да није ни одржано.

Противу овога закључка заст. тужилачке стране изјавио је рекурс, наводећи да је у моменту подизања тужбе био надлежан суд у Београду—§ 62. грпп. и да пошто је било одређено рочиште више се не може по званичној дужности суд упуштати у оцену питања месне ненадлежности—§ 41. ст. II. грпп. Окружни суд за град Београд под бр. Пл. 804./35. уважио је рекурс а нападути закључак поништио са разлога:

„По § 39. грпп. суд има да оцени по службеној дужности да ли је надлежан чим му је поднесена каква правна ствар спорне природе, и ово оцењивање врши се на основу тужиоцевих навода, уколико нису они суду познати као нетачни; према овоме, први суд је имао ценити своју надлежност према наводима у тужби, што је овај и учинио и заказао расправу. То што позив за расправу и тужба нису могли бити предати у Београду туженој, то ни у колико не утиче на питање оцене надлежности јер је тужена могла и моментално односно за краће време да се налази ван Београда а из овога суд није смео да закључи да је тужена напустила Београд у намери да се стално исели из Београда а ово у толико пре што пред судом није било доказа, да се је тужена заиста иселила из Београда. Међутим, и да је тужена заиста напустила Београд, ипак суд није могао по службеној дужности да одбије од себе надлежност све док тужена страна не истакне приговор ненадлежности тога суда и не поднесе доказе да је променила место пребивања“.

Исти случај као што смо напред навели расправљен је закључком Среског суда за град Београд П. 8061./36. И овај закључак као и закључак П. 3568./35., оснива своју ненадлежност на прописима §§ 61. и 62. грпп. јер се тужена не налази у Београду, позивајући се још и на прописе §§ 41. и 325. грпп. у вези § 527. грпп. Тужилачка страна напала је овај закључак рекурсом са скоро истим наводима као што садржи рекурс који смо напред навели.

Окружни суд за град Београд под бр. Пл. 539./37. потврдио је нападути закључак П. 8061./36. не уважајући рекурс, а са разлога: „Рекурсни наводи су неумесни и неосновани а позивање тужене у рекурсу на § 41. од. II. грпп. неумесно је и истом пропису у конкретном случају нема места примени, то је побијени закључак у свему правиан и на закону основан“.

Ако је рок за оштак мањи од 14 дана, а суд закључком одреди рок од 8 дана за подношење приговора, приговори поднесени у овом року имају се сматрати као неблаговремени. (Закључак Окружног суда за град Београд Пл. 20./37. од 28.-1-1937.).

Тужилац М. М. преко свога заступника писменим поднеском Р. 7491./36. од 9.-XI-936. г. отказао је стан туженику М. М. преко Среског суда за град Београд. У отказу је навео да стан отказује за 27. новембар 936. г. а у случају не-

благовремене предаје за 29.-XI-936. г. Као разлог навео је: да према писменом уговору од 1.-XI-936. г. закуподавац има право отказа у свако доба са отказним роком од десет дана ако закупач кирију не плати најдаље до петог у месецу. Како тужени није платио кирију до петог новембра предлаже да суд усвоји предложени закључак и наложи туженоме да одређеног дана преда порабни предмет тужиоцу или да у року од 8 дана поднесе своје приговоре.

Срески суд за град Београд усвојио је овај закључак и одредио рок за приговоре осам дана. Тужени је примио закључак суда 10. новембра 936. г. а приговоре поднео 17. новембра 936. г. У приговорима је навео да отказ не прима јер је писмени уговор о закупу измењем усменим споразумом—уговором, и толико што је тужени имао да плаћа кирију на крају месеца. Кирију за месец новембар платиће на крају месеца, према усменом споразуму.

По одржаној расправи срески суд за град Београд пресудом П. 729.36. од 25.-XI-936. одржао је отказ на снази са следећих разлога: „да су тужилац и тужени били у порабном односу, да су између себе закључили писмени уговор о трајању закупа као и услове отказа истог. Према овом уговору, закуп се имао отказати на 10 дана унапред у случају да закупач неуредно, односно до 5. у месецу, не буде платио кирију. Кирија се плаћала унапред. Закупац за месец октобар није платио на време уговорену кирију тј. до 5. октобра већ тек 16. новембра, што је дало право закуподавцу да му закуп откаже. Тужилац је закупно добро отказао за 29.-XI-936. г., а отказ је туженоме уручен 10.-XI-1936., како се из доставнице види, те је према томе, очуван рок предвиђен у § 655. у в. § 658. гр. п. п. Наводи туженога, да је уз писмени уговор сачињен и усмени, по коме је он плаћао кирију унатраг, а према његовом исказу тај је уговор сачињен још приликом склапања писменог уговора од новембра месеца 935. год., док после уговора од 6.-X-936. г., није ништа усмено уговорено, па како овај уговор предвиђа да се кирија плаћа унапред до 5. у месецу, то је тужени био дужан да према овоме уговору и поступи, пошто је он сачињен после усменог и писменог уговора из 1935. г. те је исте заменио. Исто тако, тужени је био дужан, да новац за кирију месеца октобра, депонује суду, ако кирију тужилац није хтео да прими—§ 895. гр. з. Што се тиче навода туженога да му тужилац дугује зато, што је он извршио неке оправке у стану приликом усељавања, суд није могао о истом да одлучује, пошто то тужени, ако се налази оштећеним, може да остварује у редовном поступку а не у поступку у споровима, који протичу из порабних уговора“.

Заступник тужене стране противу наведене пресуде изјавио је прив.

Окружни суд за град Београд закључком Пл. 20.37. од 28.-I-937. уважио је прив. туженика, пресуду среског суда укинуо као ништавну и поступак који јој је претходно и изрекао: да се приговор као неблаговремен одбацује одбијајући тужиоца од тражења трошкова како првостепеног тако и привизног поступка. Образложење је ово: „Испитајући побизану пресуду првог суда у границама привизних предлога и привизних разлога—§ 556. гр. п. п., а пазећи по службеној дужности, да ли у пресуди или поступку, који јој је претходно има какве ништавности, која је тек на усменој привизној расправи запажена—§ 588. гр. п. п. привизни суд је нашао: Из уговора о закупу приложеног уз тужбу види се, да је између странака уговорено, да у случају неуредног плаћања кирије закуподавац има право отказати закупно добро за десет дана, после петог у месецу до кога је закупач био дужан платити кирију. Тужилац отказује закуп на основу неуредног плаћања кирије. Како је између странака уговорен отказни рок од 10. дана за случај неуредног плаћања кирије и тај рок тужилац користи, то је према § 657. од. I ал. последња гр. п. п. рок за подношење приговора три дана. Па како се из доставнице првога суда види, да је туженику отказ уручен 10.-XI-936. год., и исти поднео приговор суда на дан 17.-XI-936. г., дакле после предвиђеног рока од три дана, то је овај приговор неблаговремен.“

Како је ова неблаговременост запажена тек на привизној расправи—§ 588. гр. п. п. то је привизни суд донео своју одлуку као у диспозитиву закључка—§ 565. т. 7. у в. § 571. т. 9. и § 572. од. I гр. п. п.

Привизни суд одбио је тужиоца од тражења трошкова из разлога што би суд одмеравао трошкове по умерену суду—§ 143. од. I гр. п. п. само онда када не би постојала службено прописана тарифа. Како постоји правилник о трошковима, то би се трошкови имали одмерити по истом § 143. од. II гр. п. п. Међутим како по § 156. гр. п. п. тужилац није поднео трошковник снабведен таксом

по Т. бр. 3. зак. о суд. такс., то је позивни суд одбио тужноца од тражења трошкова“.

Пошто није било ревизијског рекурса противу наведеног закључка исти је постао извршан.

Драг. Д. Герасимовић,
судија Среског суда за град Београд.

ПРИКАЗИ

Dr. Hans Fried: Ueber die Rechtsnot und ihre Bekämpfung, Wien 1938.

У овој својој запаженој књизи др. Ханс Фрид жели да испита узроке оскудице правне свести и изразите равнодушности широких народних слојева према правном животу и да укаже пут побољшању у овом правцу.

Прво аутор третира у овом делу како је компликованост економског и друштвеног живота утицала на непрегледност правних норми, којима се ови односи регулишу. Раније је сваки поједини грађанин могао да управља своје поступке према свом природном правном осећању, али данас је то немогућно познавати многобројне и не увек по јединственом основу израђене и објављене законске одредбе. Чак и правник по позиву има муке, да се снађе у безбројним правним прописима.

Ова непрегледност у законодавству доводи силом околности до несигурности грађанина према праву. Од несигурности и беспомоћности до равнодушности постоји само један мали корак, и често овакав развој доводи, истину говорећи, до извесног одвраћања грађанина од права.

Тиме још није речено, да народни слојеви обухваћени овим менталитетом постају свесни извршноци права, али појединац нема више поверења у правни поредак. Законодавство и правосудје изгледају му као закорачавање у његов живот.

Ради сузбијања оскудице правне свести аутор захтева темељно правно просвећивање народа. Он не тражи да безбројне и често мењане појединачне одредбе буду добро познате сваком појединцу, али жели да општи и основни правни појмови постану опште добро народа. То правно просвећивање морало би почети још у школи и даље би се морало спроводити свима модерним средствима.

Велику важност придаје писац формулисању закона. Они морају да буду јасно састављени и написани лако разумљивим језиком, као што власти и правници треба да се врате једном природном језику. Такође се у овој књизи указује на значај државног тужилаштва у погледу подизања правне свести код народа. Државни тужилац треба да постане све више и више саветник грађана и да се не позива тек онда када је у току судски поступак.

Фрид је пишући ову своју расправу имао у виду Аустрију, али су овакви исти односи у погледу познавања права од широких маса, ако не и гори, и у многим другим земљама.

У Швајцарској где је култура на високом ступњу — а култура и правна свест тесно су везане једна за другу — и где су важни закони писани узорним, јасним и разумљивим језиком, ова равнодушност према праву сведена је на најмању меру.

То што писац пребацује у погледу јасноће закона аустријском законодавству, може се још у већој мери применити на нас, с обзиром да су наши закони већином рађени према аустријским законима, а уз то још прерађивани једном рђавом правном терминологијом потпуно неуобичајеном код нас, често неразумљивом и самим правницима, а још мање народу, што никако не може послужити подизању правне свести код нас.

Надајмо се, да ће се бар приликом доношења важног новог Грађанског законика ови недостаци уклонити.

Милорад Аншоновић,
адвокат.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Др. Фран Брнчић, Збирка образаца за судске поднеске и судска решења по Закону о извршењу и обезбеђењу.

1. јануара ове године и на нашем подручју добио је обавезну снагу Закон о извршењу и обезбеђењу од 9. јула 1930. год. Са њим престали су важити сви прописи других закона, уредаба, наредба и правила о предметима који су уређени овим законом. Изузетак је са оним прописима који су новим законом или Уредбом о увођењу Закона о извршењу и обезбеђењу остављени на снази. Нов закон није прост. Врло су сложени његови прописи. Потешкоћа ће бити у сналажењу. Нарочито ће то бити у почетку. Пракса искусних би добро дошла. То би била потреба. Ту потребу је задовољио г. *др. Фран Брнчић*, адвокат из Загреба. Г. *др. Брнчић* недавно је издао Збирку образаца за судске поднеске и судска решења по Закону о извршењу и обезбеђењу. Његова збирка показује велико искуство. У 214 образаца обрађено је све што је од важности. Није изостала ни зналачка обрада у погледу принудне управе и принудне дражбе (принудне јавне продаје). Уз образац стоји ознака одговарајућег прописа. Испод сваког пак обрасца стоји нарочита рубрика „Опаске“. У овој рубрици су сва потребна објашњења. Та објашњења су и нека врста потсетника. Због тога су од помоћи и довољна за правилно разумевање и образаца и самог текста новог закона. Све је зналачки и са пуно воље обрађено. На крају збирке налази се и Извод из Закона о судским таксима обзиром на Закон о извршењу и обезбеђењу. Са овим одликама Збирка *д-ра Брнчића* задовољиће потребе и судија и адвоката. Збирка је његово сопствено издање а може се добити и у књижари Васић и Хорват, Загреб, Зрински трг и још неких књижара у Загребу.

Добривоје Дим. Бранковић,
претседник Окружног суда у Охриду.

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

Брнчић ће доносити садржаје свих правних часописа код нас.

Архив за правне и друштвене науке, орган Београдског правног факултета. Уредник *Др. Михаило Илић*. Садржај број 1. — 2. књиге XXXVI за јануар — фебруар 1938. године — у част *Живојина М. Перића*: Саопштење Уредништва; *Др. Велизар Митровић*: О седамдесетогодишњици *дра И. с. Живојина М. Перића*; *Др. И. с. Слободан Јовановић*: Перић о владалачкој власти; *Др. Живан Спасојевић*: Живојин Перић као цивилиста; *Др. Ђорђе Ташић*: Г. Живојин Перић као правни филозоф; *Др. Драгољуб Аранђеловић*: Професор Перић и Грађанско процесно право; *Др. Милета Ст. Новаковић*: Рад г. Перића у страним правним књижевностима; *Др. Милан Бартош*: Став проф. Перића у Међународном приватном праву. — Приватно право: *Др. Иван Мауровић*: Неколико рјечича о једној критици Предоснове ОГЗ; *Др. Младен Пливерић*: О рјешавању питања опсега накнаде штете у југословенској Предоснови и у чехословачкој Основни грађ. законика; *Др. Бертолд Ајзнер*: Сукоб покрајинских (локалних) закона о питању истраживања ванбрачног очинства; *Др. Иво Крбек*: Правна конструкција хрватске кућне задруге; *Др. Срећко Чуља*: Пар примједби ревизијском рекурсу по § 15. ВП-а; *Др. Милан Шкерљ*: Накнадне набавке по новом Трговачком закону; *Др. Рудолф Сајовић*: Неколико напомена к одређењу појма штете; *Др. Михаило Константиновић*: Извори брачног права; *Др. Мехмед Беговић*: Карактеристике шеријатског наследног права; *Др. Видан О. Благојевић*: Кратка паралела између уводног дела Медела и завршног дела Божишићевог Црногорског имовинског законика; *Др. Ђорђе Ж. Мирковић*: Уклањање чланова управе; *Др. Душан Љ. Пантелић*: Избор рођеног имена; *Др. Бранислав М. Недељковић*: Принципи првенства у материјалном баштинском праву. — Филозофија права и општа теорија права: *Др. Глигорије В. Демченко*: Материја правне норме; *Др. Божидар С. Марковић*: Правичност и правни поредак. — Социологија: *Др. Петар Струве*: Систем и јединство — два основна појма опште социологије; *Др. Јован Ђорђевић*: Вредност Диркемове методе за научну социологију. — Римско право и историја права: *Др. Реља З. Поповић*: Император Хадријан и *ius respondendi*; *Др. Иво Милић*: Процесно право у Хорацијевој сатири 1. 9.; *Др. Константин Смирнов*: *Quod principi placuit, legis habet vigorem*; *Др. Александар Соловјев*: „Издава“ по средњовековном српском праву. — Политичка историја Србије: *Др. Гргур Јакшић*: Један сукоб између И.

Герашанина и М. Блазнавца; Др. Алекса Ивић: Бегство Константина Родофиникина из Србије. — Јавно право: Др. Леонид Питамиц: Уставно судска криза у Сједињеним државама Америке 1937. г.; Др. Евгеније Спекторски: Постапак теорије о законодавној функцији парламента; Др. Драгослав Б. Јовановић: Укидање закона; Др. Јован Стефановић: Начело народне суверености у албанском монархиском уставу од 1928. год; Др. Михаило Илић: Постављење професора Универзитета без избора од стране универзитетских власти; Сергеје Троицки: Да ли важи у Југославији конкордат са Србијом од 1914. год; Др. Лазо М. Костић: Незгоде слепог позајмљивања законских текстова; Др. Милан Владисављевић: Демократија и федрализм; Др. Јурај Андраши: Политичка начела и Међународно право; Др. Бура Поповић: Положај Међународног права у општој класификацији наука; Др. Илија А. Пржић: Универзалност и релативност Међународног права; Др. Милош М. Радојковић: Међународни положај Белгије. — Кривичноправне науке: Др. Метод Долењц: Индустриска шпијунџа у нашем законодавству; Др. Божидар В. Марковић: Неволје нашег правосуђа; Др. Станко Франк: Опће значење „посебног дијела“ казних закона; Др. Михаило П. Чубински: Неке особине криминалитета у Југославији; Др. Никола Крајински: Симбиоза различитих социјалних група на подручју порока и криминалитета. — Економске и финансије науке: Др. Милан Тодоровић: Контрола набавке и употребе платежних средстава за увозну трговину; Др. Мијо Мирковић: Пут економске науке; Др. Милан Ј. Жујовић: О једној теорији пољопривредног развика; Др. Љубомир Дуканац: Наука о финансијама на прекретници? — Радно право: Др. Адам П. Лазаревић: Место Радног права у систему правних наука. Др. Борислав Т. Благојевић: Чивенице постапка уговора о раду као посебне правне категорије; Радомир Живковић: Уговор о раду и социјално законодавство. — Библиографија радова Живојина М. Перића.

Југословенски економист. Главни уредник Др. Душан М. Пантић. Садржај број 10. Година II, за децембар 1937. год.: Др. Јован Т. Михаиловић: Капиталистичка планска привреда; М. П. Спасић: Наставни програм Економско-комерцијалне високе школе у Београду; Инж. Рад. Л. Јакшевац: Осврт на потребу осигурања. — Привредни и друштвени живот. — Преглед штампе. — И т. д. — Садржај Бр. 1. Год. III за јануар 1938. год.: Др. Божидар Петровић: Проблем шпиритуса и алкохолних пића код нас; Славко Ј. Сиришевић: Државни допринос поморским пловидбама. — Привредни и друштвени живот. — Преглед штампе. — И т. д.

Правна Мисао, часопис за право и социологију. Уредници: Др. Драг. Б. Кечкић, Др. Никола Вучо и Др. Драгослав Б. Тодоровић. Садржај бр. 11. — 12. Год. III за новембар — децембар 1937. год. — у част Живојина Перића: Edouard Lambert: Les service rendu au droit comparé par Jivojin Péritsch; Louis Josseland: L'idealisme de Jivojin Péritsch; René Demogues: Jivojin Péritsch et le droit comparé; Јаша М. Продановић: Политика Живојина Перића; Др. Милета Новаковић: Пацифизам Живојина Перића; Евгеније Спекторски: Живојин Перић као државно-правни писац; Др. Данило Данић: Једно гледиште Ж. Перића на Задружно наследно право; Др. Јован Ђорђевић: Религиозност у делу Живојина Перића; Др. Илија Пржић: Живојин Перић као јавно-правни писац; Милан Комачинић: Фигура Живојина Перића; Др. Драг. Арашћеловић: Раскидање уговора закљученог услед заблуде; Др. Мих. Константиновић: Методе правних конструкција; Др. Б. С. Марковић: Нормативност приватног права и политички режими; Др. Адам Лазаревић: Наследно-правни положај кћери у задрузи; Др. Бранислав Недељковић: Постапак задруге. — Прикази радова Живојина Перића од: Др. Славке Стојковић, Душана Миланковића, Др. Драг. Б. Тодоровића, Др. Бор. Благојевића, Др. Љубомира Дуканца, Др. Бор. Д. Петровића, Др. Николе Вуче, Др. Бран. Недељковића, Др. Драгољуба Бл. Кечкића. — Биографија и библиографија Живојина Перића од Др. Драг. Бл. Кечкића и Живорада П. Јовановића.

Правосуђе, часопис за судску праксу и законодавство. Уредник Стојан Јовановић. Садржај број 1. — 2. Година VII, за јануар — фебруар 1938. год. — Посвећено Живојину Перићу: Александар Андрејевић: Живојин М. Перић за духовну културу у праву; Др. Драгољуб Арашћеловић: Уговор о посредништву; Др. Стојан Бајић: Извршба на премеке из засебнега службенега размерја; Др. Борислав Т. Благојевић; Судија и дух новог процесног права; Обрад Б. Благојевић и Др. Видан О. Благојевић: Неколико напомена по питању неправедног обогаћења; Др. Емилијан Богосављевић: О алтернативним (паралелним) казнама у нашем процесуалном и материјалном кр. праву; Стеван Бранковић: О самовласној заштити права; Др. Миха-

Др. Чубински: Проблем изједначања и реформе закона у нашој држави; Др. Фердо Чулиновић: Народно право; Др. Данило Ј. Данић: Један поглед на реформу законског наслеђивања; Др. Метод Доленц: Условна осуда и рехабилитација; Др. Јован Ђорђевић: Расматрања о проблему оправдања државе; Др. Станко Франк: Опсег појма државног службеника у Талијанском казненом законнику од 19. окт. 1930. и у кривичном законнику; Др. Фрања Горшић: Однос ванпарничног извршења према редовном извршењу; Др. Алекса Ивић: Аустријски нацрт за унутрашње уређење Србије 1819. год.; Др. Стојан Јерemiћ: О изменама у Грађан. парничном поступку; Михаило П. Јовановић: Породичне задруге; Стојан Јовановић: Седамдесет година живота Живојина М. Перића; Др. Лазо М. Костић: Пред којом влашћу одговарају народни посланици и сенатори за дела извршена при обављању мандата; Др. Јурај Кулаш: Законитост службене радње као елемент кривичног дела; Др. Адам П. Лазаревић: Држава као законски наследник; Др. Станко Лапајне: Неправилност долочбе § 697. Предоснове; Александар Маклепов: Неколико примедба ка пројекту Закона о иступима; Др. И. Матијевић: О извршењу на правима поновом извршном поступку; Др. Иво Милић: о отварању стечаја по службеној дужности; Др. Ђорђе Ж. Мирковић: Вршење пословодства у друштвима с ограниченом одговорношћу; Др. Мирослав Муха: Чињенично или правно питање (§ 369. Грпш.); Др. Август Мунда: Казенскоправна заштита ловске правде с посебним озором на долочбо § 322. Кз.; Др. Бошко К. Перић: Новчана накнада за моралну штету; Др. Нинко Перић: Предоснова Грађан. законика (§ 9); Др. Боровоје Д. Петровић: Рад г. проф. Живојина М. Перића на науци Кривичног права; Др. Иво Политео: Право у пракси; Др. Ђура Поповић: Погледи професора Перића на велике проблеме Међународног права; Др. Илија Пржић: Нормативна и социолошка метода у Међународном праву; Др. Рудолф Сајовић: Уверење извршности; Др. Јован Савковић: Једна концепција г. Живојина Перића; Др. Александар Соловјев: Богишићеви погледи на значај обичаја и закона; Др. Јован Стефановић: Донашање закона и буџета у случају неслагласности између Скупштине и Сената; Божидар С. Томовић: Г. Живојин М. Перић о кућној заједници у Црној Гори; Сава М. Шапчанин: У споменици Господину Дру Живојину М. Перићу; Др. Јосип Весел: Право и живот; Др. Михаило Вуковић: Стање саобраћајног права; Милован М. Вуковић: Успомена са првог часа предавања Грађанског права; Др. Хуго Верк: Винкулациона запорка у осигуравајућем праву; Радомир Љ. Живковић: Уговор о раду и радни однос. — Белешке. — Преглед књига. — Нове књиге и часописи. — Из администрације. — Прилог: Правни живот.

П о л и ц и ј а, часопис за политичко-правну, полицијску, судску и самоу-правну праксу. Уредник *Васа Лазаревић*. Садржај бр. 1. Год. XXV, св. за јануар 1938.: Живојин М. Перић, професор Универзитета у Београду од уредништва. — Чланци и расправе: Посета италијанског криминолога г. Др. Ди Тулиа од Диониса Године; Развитак права у националсоцијалистичкој Немачкој од Др. Курта Јохансена; О потреби тумача при главним расправама од Николе Р. Арањеловића; У каквом су односу прописи §§ 214. и 215. Крив. закона од Душана С. Станића; Припадљености чиновника који су први пут постављени из помоћно-концептне у најнижу групу концептне струке од Мираша М. Шаковића; Примена чл. 25. Закона о унутрашњој управи од Божидара А. Вељковића; Утврђивање кривичне одговорности у саобраћајним несрећама од С.; Како да се добије сигурност на путу од Т.; О најновијим саобраћајним прописима у Француској од Р. Гавриловића. — Пракса. — Илд.

ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА

Објављеног у Службеним новинама од 6. јануара до 5. Фебру-1938. год.:

Број 5. — IV, од 10. јануара 1938. год.: 23) Управни пословник Државног добра Беље.

Број 8. — V, од 13. јануара 1938. год.: 24) Распоред звања у одељењу Врховног државног тужиштва у Београду. — 25) Правилник за становање у државној станбеној згради Министарства шума и рудника у Београду, Катинева ул. бр. 3. — 26) Измене и допуне Правилника о телеграфској служби у унутрашњем саобраћају. — 27) Тарифа по којој се врши наплаћивање штампарских тро-

шкова код штампања службених и приватних огласа у „Службеним новинама“.— 28) Откупне цене ричинусовога семена. — 29) Продужење трговинског и компензационог споразума са Грчком. — 30) Правила Братиске благајне — Исправка

Број 14. — VI, од 21. јануара 1938. год.: 31) Уредба о Удружењима слушалаца Економско-комерцијалне високе школе у Београду. — 32) Правилник за замену обвезница 7% Инвестиционог зајма од 1921. год. — 33) Правилник о превозу морем мртаца и лица оболелих од заразних болести и обичних тешких болести. — 34) Измена такса за пренос и доставу пакета. — 35) Размена повеља ратификације Конвенције о ваздушној пловидби са Немачком. — 36) Телефонски саобраћај.

Број 15. — VII, од 22. јануара 1938. год.: 37) Уредба о споразуму између Краљевине Југославије и Краљевине Италије о регулисању њихових трговачких размена и плаћања у вези с њима, потписаном у Риму 7. јануара 1937. год. — 38) Правилник о школама играња. — 39) Аутентично тумачење Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова. — 40) Деловође Касационог одбора Управе за заштиту индустријске својине. — 41) Званично признање међународних сајмова у Београду. — 42) Званично признање међународних сајмова у Загребу. — 43) Званично признање међународних велесајмова узорака у Љубљани.

Бр. 11.—VIII, од 31. јануара 1938. год.: 44) Упутство за узимање сестара милосрдница на рад у служби државе. — 45) Аутентично тумачење Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова. — 46) Решење опште седнице Државног Савета од 7. октобра 1937. год. — 47) Извештај о раду Држ. Савета у 1937. г. — 48) Објашњење чл. 7. Правилника о делокругу, деловању и дужностима школских поликлиника и школских лекара. — 49) Специјална контролна такса на увезену svilenu робу. — 50) Оснивање катастарских секција. — 51) Ратификација споразума о превозу робе на железницама. — 52) Сеоба секретаријата југословенско-мађарског изборног суда. — 53) Приступ Трансјорданије конвенцији за изједначење извесних правила Међународног ваздушног саобраћаја. — 54) Телефонски саобраћај. — 55) Исправка у Правилнику за полагање државних стручних испита у ресору Министарства финансија.

Бр. 26.—IX, од 5. фебруара 1938. год.: 56) Правилник о организацији и раду саветодавних рибарских одбора. — 57) Правилник о паушалирању путних трошкова и о нарочитим додацима државних службеника, уполасних на извођењу Уредбе о додељивању државног шумског земљишта и ликвидацији узурпација у ранијој Босни и Херцеговини. — 58) Пословник Савеза јавнобележничких комора Краљевине Југославије. — 59) Решење о измени тарифе Предлога Закона о општој царинској тарифи. — 60) Преглед државних расхода и прихода за месец децембар и за период април—децембар 1937. по буџету за 1937/38. — 61) Измена Правилника о изменама и допунама Правилника за полагање вишег државног стручног испита за царинске чиновнике у ресору Министарства финансија. — 62) Земље у којима постоје болести и штеточине на кромпиру и калифорнијска штитаста ваш. — 63) Тумачење чл. 49. тач. 3. Правилника о службеницима речне пловидбе.

НОВЕ КЊИГЕ

Filippo Vassalli: Il Matrimonio Sotto condizione (Prefazione al libro di A. Oddi Baglioni). Estratto dagli Studi di Diritto privato Italiano e straniero diretti da Mario Rotondi. Vol. XXV. Padova, 1938. p. 11.

Dr. Metod Dolenc: O poreklu svobodnjakov (Freisassen). — Über den Ursprung der Freisassen. — Ponatis iz časopisa za zgodovino in narodopisje, Letnik XXXI, snopič 3—4, Maribor, 1936. str. 116—126.

Dr. Metod Dolenc: K vprašanju oporečenosti in neoporečenosti pogojno obsojenih oseb. — Ponatis iz „Slovenskega Pravnika“ št 1—2. I. 1938. str. 5.

Сава М. Шапчанин: Неколике примедбе на предоснову Гра-

www.јавноскогонзакониказаКраљевинуЈугославију. Посебни отисак из Правосуђа бр. 5.—12. 1937. год. Београд, 1937. стр. 45.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Коста Ј. Прошић: Бланко меница с нарочитим погледом на питање о исправности меничног писмена. По немачкој судској пракси. Издање Француско-српске књижаре А. М. Поповића, Београд, 1938. стр. 100.

Милан К. Ивановић: Студије за Царинско право. Део први. Загреб, 1938. Издање пишчево. (Латиницом).

Борислав А. Милојковић: I. Међународни тероризам и његово сузбијање; II. Међународни Кривични суд; III. Подела власти у Међународном праву. (Јавно предавање одржано 15. X. 1936. г. у сали Окружног суда за округ београдски, одштампано у Браничу за април 1937. г. а овде у неколико допуњено). Издање пишчево. Београд, 1937. стр. 16.

Др. Иво Машијевић и Др. Фердо Чулиновић: Коментар Закона о извршењу и обезбеђењу. Друга књига: 4. и 5. свеска, Београд, 1938. штампарија „Светлост“ стр. 257.—416. (латиницом).

Миодраг Т. Стојановић: Стручно законодавство и наука о држави са основним појмовима грађанског права. За ученике II године стручних породних школа и приручник за занатлије, трговце и остале привреднике. Прва књига. Издање издавачког предузећа „Народна просвета“. Београд, 1938. стр. 74.

Др. Илија А. Пржић: Живојин Перић као јавно-правни писац. Оштампано из Правне мисли часописа за право и социологију, Београд, 1937. стр. 6.

Др. Видан О. Благојевић: Истраживање материјалне истине у Грађан. парничном поступку. Уводно предавање одржано на Београдском правном факултету 7. маја 1936. г. Београд, 1938. стр. 76. Издање Издавачког и књижарског предузећа Геца Кон А. Д.

Михаило С. Петровић: Француска политика и владе народног фронта. Издање Библиотеке Политика и друштво. Свеска 14.

Société des Nations — Recueil des Accords intellectuels, publié par l'Institut International de Coopération Intellectuelle, Paris 1938. pp. 232.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А